

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงรูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ซึ่งผู้วิจัยได้ รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

๒.๔ หลักสังคหวัตถุ ๔

๒.๕ การดำเนินงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗ กรอบแนวคิดงานวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตำราทางวิชาการของนักวิชาการ หลายท่าน จึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ความหมายของรูปแบบ

คำว่า“รูปแบบ” หรือ Model เป็นคำที่ใช้เพื่อสื่อความหมายหลายอย่างซึ่งโดยทั่วไป แล้วรูปแบบจะหมายถึงสิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แบบจำลอง สิ่งก่อสร้าง รูปแบบในการพัฒนาชนบท เป็นต้น ให้ความหมายไว้ ๕ ความหมายแต่โดยสรุปแล้วจะมี ๓ ลักษณะ คือ

๑. Model หมายถึง สิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของของจริงซึ่งเท่ากับแบบจำลอง

๒. Model หมายถึง สิ่งของหรือคนที้นำใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูต้นแบบ

๓. Model หมายถึง รุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ^๑

---

^๑ Longman, Contemporary English, (1981), p.668.

ความหมายของรูปแบบทั้งในลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันซึ่งพอจะสรุปความหมายของรูปแบบที่นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นไว้ใน ๕ ลักษณะ คือ

๑) รูปแบบ หมายถึง รูปแบบของจริง รูปแบบที่เป็นแบบอย่างและแบบจำลองที่เหมือนของจริงทุกอย่างแต่มีขนาดเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ

๒) รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกันเพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

๓) รูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่พึงปรารถนาซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติหรือเกิดได้ยากในโลกของความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เราอยากได้กับความสามารถที่จะหาสิ่งที่ต้องการนั้นแตกต่างกันมาก เช่น เมืองในอุดมคติ

๔) รูปแบบ หมายถึง ชุดของทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบความแม่นยำ (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) สามารถระบุและพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรโดยวิธีการทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติได้ด้วย

๕) รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกันเพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ^๒

ความหมายของคำว่า รูปแบบ ว่าเป็นนามธรรมของจริง หรือภาพจำลองของสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจจะมีรูปแบบอย่างง่ายถึงรูปแบบที่มีความซับซ้อนมาก รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) เช่น รูปแบบหอสมุดรูปแบบ เครื่องบินขับไล่เอฟ๑๖ เป็นต้นรูปแบบเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Model) ที่ใช้อธิบายสภาพการณ์หรือปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ต่างๆ^๓

รูปแบบ เป็นการสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization)เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์โดยอาศัยหลักการ(Rationale) ของระบบรูปนัย(Formal System) ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยามความสัมพันธ์และประพจน์ที่เกี่ยวข้องซึ่งรูปแบบที่มีความเที่ยงตรงจะพัฒนาเป็นทฤษฎีต่อไป^๔

รูปแบบ หมายถึง การแสดงโครงสร้าง เพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร^๕

^๒ Bardo, J.W., & Hartman, J.J., **Urban society : A systematic introduction**, (New York F.E. Peacock, 1982), p.70.

^๓ Tosi, H.L., and Carroll, S.J. **Management**. 2nd ed. (New York : John Wiley and Sons, 1982), p.163.

^๔ Willer , D. **Scientific Sociology : Theory and Method**. Englewood Cliffs, (New Jersey :Prentice-Hall, (1968), p. 15.

^๕ Keeves, P.J. **Educational research, Methodology and Measurement : An International Handbook**. (Oxford : Pergamon Press, 1988), p.55.

ความหมายของคำว่า รูปแบบ ไว้ ๔ ความหมายด้วยกันคือ

๑. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
๒. เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เช่น การออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น
๓. เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด
๔. เป็นชุดของปัจจัย หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบ และเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้^๖

จากความหมายทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบ (Model) หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของปัจจัยหรือตัวแปรหรือองค์ประกอบอื่นของสิ่งที่ศึกษาหรืออธิบายคุณลักษณะสำคัญต่างๆ ของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเพื่อให้เข้าใจง่ายมองเห็นเป็นรูปธรรมไม่มีองค์ประกอบที่แจ่มชัดหรือให้รายละเอียดทุกแง่มุม โดยผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความแม่นยำเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

๒) ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบมีหลายประเภทด้วยกันซึ่งนักวิชาการด้านต่างๆ ก็ได้จัดแบ่งประเภทต่างกันออกไปสำหรับรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์นั้น ได้แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๑) Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำ จำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถังนักเรียนที่เข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

๒) Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิหรือรูปภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ เช่น รูปแบบการสอนของ Joyce and Weil เป็นต้น

๓) Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ รูปแบบประเภตินี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

๔) Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้านและระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

---

^๖ Good, Carter V. *Dictionary of Education*. 3rd edition. (New York : McGraw-Hill Book Company, 1973), p.63.

นักนิเวศวิทยาคนสำคัญได้แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของเมืองออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะพื้นที่และรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะของประชากร รูปแบบที่ใช้ในการอธิบายโดยพื้นที่นั้นมีจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะของเมืองว่ามีลักษณะเช่นไร Concentric Zone Model และ Social Area Analysis Model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของประชากรเมืองนั้น เป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรเมืองต่างๆ เช่น Residential Segregation model เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบนี้ย่อมจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไปแต่โดยทั่วไปจะมีขั้นตอนในการพัฒนา คือ ๑) การสร้างรูปแบบ (Construct) ๒) การหาความตรง(Validity) ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินงานอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนี้ๆ

กล่าวโดยสรุป รูปแบบมีหลายประเภท เช่น รูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ได้แบ่งออกเป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆและรูปแบบที่นำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น

๓) คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) ๔ ประการ คือ^๗

๑) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวมๆ (Associative Relationship)

๒) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกตซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

๓) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

๔) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

^๗ Keeves, P.J. ,Education Research Methodology and Measurement : An international handbook. (Oxford : Pergamon Press, 1988), p.560.

ตารางที่ ๒.๑ การสังเคราะห์แนวคิดหลักที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
Longman, (1981, p.668)	รูปแบบ มี ๓ ลักษณะ คือ ๑.สิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของของจริง ซึ่งเท่ากับแบบจำลอง ๒.สิ่งของหรือคนก็นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูต้นแบบ ๓.รุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ
Bardo, J.W. , & Hartman, J.J., (1982, p.70)	รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกันเพื่อเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ
Tosi, H.L. , and Carroll, S.J., (1982, p.163)	เป็นนามธรรมของจริงหรือภาพจำลองที่มีความซับซ้อนมากรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model)รูปแบบเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Model)ที่ใช้ อธิบาย สภาพ การณ์ หรือปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ต่างๆ
Willer , D., (1968, p.15)	การ สร้าง มโนทัศน์ (Conceptualization) โดยอาศัยหลักการ(Rationale) ของระบบรูปนัย (FormalSystem)รูปแบบที่มีความเที่ยงตรงจะพัฒนาเป็นทฤษฎีต่อไป
Keeves, P.J., (1988, p.55)	การแสดงโครงสร้าง เพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร
Good, Carter V., (1973, p.63)	รูปแบบ ๔ ความหมาย คือ ๑.เป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ ๒.เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ ๓.เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทน ๔.ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ทบทวนผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการจากทัศนะต่างๆของนักวิชาการที่มีความหมายหลากหลาย ผู้วิจัยจึงขอประมวลเนื้อหาขององค์การแต่ละแห่งย่อมมีรูปแบบหรือแนวทางการปฏิบัติที่เป็นแบบฉบับของตนเองและมีความแตกต่างกันในแต่ละองค์การ เป็นต้นว่ากฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆในองค์การขั้นตอนและกระบวนการต่างๆภายในองค์การ ไม่ว่าองค์การไหนก็ตามที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีระบบการบริหารที่ดีซึ่งต่างก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีเอกลักษณ์และถือเป็นพฤติกรรมขององค์การที่แตกต่างกันออกไปจากองค์การหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับองค์การอีกแห่งหนึ่งทั้งนี้อาจเกิดจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการได้สร้างเกณฑ์ ระเบียบหรือข้อกำหนดต่างๆเหล่านั้นไว้ เพื่อที่จะให้ผู้ที่เข้ามาทำงานในองค์การได้ทราบถึงขั้นตอน วิธีการทำงาน ตลอดจนกระบวนการต่างๆภายในองค์การแล้วบุคลากรในองค์การก็ได้มีการยึดถือเป็นแบบแผนปฏิบัติและเป็นที่ทราบโดยทั่วกันทั้งองค์การโดยผู้วิจัยขอนำแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการกล่าวสรุปเพื่อเป็นข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับการบริหารดังนี้

๑) ความหมายของการบริหาร

ความหมายของคำว่า “การบริหาร” มีศัพท์ที่ใช้กันอยู่ทั่วไปสองคำได้แก่ “การบริหาร”(Administration) และ “การจัดการ”(Management) ซึ่งมักจะใช้สลับกันไปมาจนยากที่จะแยกความหมายออกจากกันได้อย่างเด่นชัดคำว่า “การบริหาร” นั้นนอกจากใช้คำภาษาอังกฤษว่า “Administration” ยังมีคำอีกคำหนึ่งที่ใช้แทนกันได้คือคำว่า “Management” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันแต่ทางวิชาการจะเลือกใช้คำว่า “Administration” ก็ด้วยเหตุผล ๒ ประการคือ เหตุผลประการแรกเมื่อไม่ต้องการใช้คำว่า “ผู้จัดการ” ซึ่งมีความหมายแคบจำกัดลงไปว่าเป็นผู้บริหารงานขององค์การแห่งใดแห่งหนึ่งหรือหน่วยงานในหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น เมื่อพูดถึงการบริหารงานโดยทั่ว ๆ ไป หรือการบริหารราชการจึงนิยมใช้คำว่า “Administration”^๘

การบริหาร(Administration)เป็นการบริหารขององค์กรโดยไม่คำนึงถึงผลกำไรแต่ต้องทำทุกวิถีทางให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุสำเร็จการบริหารมักใช้กับการบริหารราชการหรือกิจการสาธารณะการจัดการ(Management) คือ การบริหารงานขององค์กรโดยมุ่งหวังผลกำไรและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้เพื่อความอยู่รอด การจัดการมักใช้กับการบริหารของเอกชนเนื่องจากการขยายตัวภาคธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบกับงานของภาครัฐบาลที่มีความคาบเกี่ยวกับงานภาคเอกชนอย่างใกล้ชิดจนบางครั้งไม่อาจจะแยกออกจากกันได้ ทำให้การบริหารงานทั้งสองภาคส่วนใหญ่เหมือนกันและแลกเปลี่ยนกันได้เกือบตลอดเวลาทำให้ “การบริหาร” และ “การจัดการ” ใช้แทนกันได้^๙

^๘ การบริหารกับการจัดการ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.sianhr.com:๘๐๘๐/hrproject/org/>, [๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๘], หน้า ๑๐๒.

^๙ สัมฤทธิ์ ท่าเหล็กเจริญ, “ปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖).

การบริหารหมายถึงการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น(Getting things done through other people)การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชาเมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา อย่างนี้พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์และวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๕๐๐ ปีเป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหาร นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหาร^{๑๐}

การบริหาร หมายถึง การปกครอง(Government)การดูแลรักษาหมู่คณะและการดำเนินงานหรือจัดการงาน(Management) กิจกรรมต่างๆของหมู่คณะ หรือองค์การต่างๆให้ได้บรรลุผลสำเร็จ ลุล่วงตามนโยบาย(Policy)และวัตถุประสงค์ (Purpose/Objective)ขององค์การนั้นๆด้วยดีมีประสิทธิภาพ (Efficiency)และการบริหารหมู่คณะ คือ การปกครองดูแลตลอดทั้งแนะนำสั่งสอนอบรม พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดให้ประพฤติอยู่ในพระธรรมวินัย และตามกฎหมายของบ้านเมือง กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งและการประกาศของมหาเถรสมาคม^{๑๑}

การบริหาร เป็นกระบวนการของการแสวงหาและการผสมผสานทรัพยากรที่สำคัญ ๓ ประการ คือ มนุษย์ การเงินและทรัพยากรด้านกายภาพเพื่อที่จะได้บรรลุเป้าหมายหลักขององค์การในการผลิตสินค้าหรือบริการซึ่งเป็นที่ปรารถนาของสังคม การบริหารโดยสรุปคือ

๑. การทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จโดยลำพังคนเดียวไม่ใช้การบริหารหรือการจัดการ การบริหารหรือการจัดการเกิดขึ้นในบริบทของกลุ่มโดยอย่างน้อยที่สุดกลุ่มนั้นจะต้องมีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

๒. กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันและผู้จัดการจะมีบทบาทในการชี้แนะให้แนวทางในการกำหนดเป้าหมายของกลุ่มหรือเป็นผู้ที่กำหนดเป้าหมายของกลุ่มเอง ในกรณีที่เป้าหมายของกลุ่มมิได้กำหนดขึ้นมาจากภายนอกหรือจากหน่วยงานระดับเหนือขึ้นไป

๓. การจัดการเป็นงานด้านสมอง ใช้ความคิด ปฏิภาณและการตัดสินใจเพื่อสร้างเงื่อนไขและรักษาไว้ซึ่งเงื่อนไขสำหรับการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

การบริหาร คือ การทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การโดยมีหลักการดังนี้^{๑๒}

๑. ต้องมีองค์การ(Organization)และองค์การนั้นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) อันแน่ชัด

๒. ต้องมีคนทำงานร่วมกัน คนเป็นส่วนสำคัญในการบริหารหรือการทำงาน

^{๑๐} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

^{๑๑} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ขยมงคล), **การบริหารวัด** พิมพ์ครั้งที่ ๘, (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

^{๑๒} ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, **วิทยาการบริหารสำหรับนักบริหารมืออาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๓-๔.

๓. ต้องมีทรัพยากรในการบริหารซึ่งนอกจากคน (Man)แล้วจะต้องมีทรัพยากรอื่นๆที่สำคัญได้แก่ เงิน(Money) วัสดุ(Material)ในการทำงาน

๔. ต้องมีการจัดการในการบริหารหรือการทำงานเพื่อให้การทำงานเป็นไปโดยราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์^{๑๓}

“การบริหาร” คือการใช้ศาสตร์และศิลปะการนำเอาทรัพยากรการบริหาร (Administrative Resource) มาประกอบกันตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเห็นว่าการบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ คือ

- ๑) การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
  - ๒) การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ
  - ๓) การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
  - ๔) การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
  - ๕) การบริหารเป็นการดำเนินงานการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
  - ๖) การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคลฉะนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือใจ (Collective Mind) เพื่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (Group Cooperation) อันนำไปสู่พลังรวมกลุ่ม (Group Effort) ในอันที่จะทำให้ภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์
  - ๗) การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล
  - ๘) การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
  - ๙) การบริหารไม่มีตัวตน (Intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์^{๑๔}
- การบริหาร คือ กิจกรรมต่างๆที่บุคคลตั้งแต่สองขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกันโดยประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้^{๑๕}

- ๑) บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
  - ๒) ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน
  - ๓) ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด
  - ๔) วัตถุประสงค์นั้นๆต้องตรงกันในหมู่บุคคลผู้ร่วมกระทำการ
- การบริหาร คือ การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของและวิธีการปฏิบัติงานเป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงานหรืออีกนัยหนึ่ง การบริหาร คือ การทำงานสำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่น^{๑๖}

^{๑๓} ประธาน คงฤทธิศึกษากร, **สุขาภิบาลในฐานะปกครองตนเอง**, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๗.

^{๑๔} สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๔๑.

^{๑๕} บรรจบ เนียมมณี, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๓), หน้า ๒๖๐.

การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยองค์ประกอบหรือปัจจัยต่างๆที่จำเป็นต่อการบริหารและวิธีการปฏิบัติตลอดจนหมายถึงการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยอาศัยบุคคลอื่นๆ^{๑๗}

การบริหารต้องใช้ความรู้ในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการบริหารงานต้องอาศัยบุคคล (Man) เงินทุน(Money) อุปกรณ์ต่างๆ(Material)และการจัดการ(Management)และควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ^{๑๘}

การบริหารเป็นทั้งศิลป์ ศาสตร์และอาชีพกล่าวคือ กรณีที่เป็นศิลป์(Art) หมายถึง บุคคลได้ใช้ทักษะและความรู้ที่พัฒนาขึ้นของแต่ละบุคคลเพื่อให้บรรลุจุดหมายใดจุดหมายหนึ่งกรณีที่เป็นศาสตร์(Science) เป็นองค์ความรู้ในสิ่งที่เกิดจากการสืบค้นหาความรู้ใหม่ด้วยวิธีเชิงวิทยาศาสตร์ มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การประมวลผลข้อมูล การตั้งสมมุติฐานและการทดสอบสมมุติฐาน การที่เป็นมืออาชีพ(Profession) นั้น อาชีพเกิดจากความเป็นศิลป์และความเป็นศาสตร์โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่แสดงถึงความเป็นอาชีพใดๆ^{๑๙}

การบริหาร หมายถึง ความพยายามที่จะสั่ง แนะและผสมผสานความพยายามของมนุษย์ ซึ่งมีจุดรวมที่มุ่งสู่จุดหมายปลายทางหรือเป้าหมายบางอย่างการบริหารเป็นกิจกรรมที่จำเป็นของผู้บริหารในองค์การซึ่งมีหน้าที่สั่งการ ให้ความสะดวกในการทำงานของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน^{๒๐}

หลักPOSDCoRB ในหนังสือ ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจไว้ว่า การบริหารรัฐกิจได้รับการยอมรับว่าเป็นศาสตร์ทางการบริหารมากขึ้นเมื่อมีผลงานของนักวิชาการด้านการบริหารรัฐกิจผู้ที่ได้รับการกล่าวถึงเสมอและถือเป็นจุดสูงสุดในการยอมรับนับถือ คือ ผลงานการเขียนของ Luther Gulick and Lyndall Urwick ในปี ค.ศ. ๑๙๓๗ ชื่อหนังสือ Papers on the Science of Administrationซึ่งมีการเสนอกระบวนการบริหารหรือหลักเกณฑ์การบริหารขึ้นมาจนโด่งดังและต่อมา Gulick ได้พัฒนาปรับปรุงอักษรย่อหลักการบริหารเป็น ๗ ตัว โดยได้มาจากงานวิเคราะห์ของ Henri Fayolและกลายเป็นอักษรย่อต้นบัญญัติทั้ง ๗ อันหมายถึง กิจกรรมการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายบริหาร อักษรย่อดังนี้ POSDCoRB(พอสต์คอร์ด)^{๒๑}

^{๑๖} สมาน รังสียกฤษฎ์และสุธี สุทธิสมบูรณ์, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สวัสดิการสำนักงาน, ๒๕๒๗), หน้า ๑๓๗.

^{๑๗} ชูบ กาญจนประกร, **หลักรัฐประศาสนศาสตร์** (เอกสารโรเนียว) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๐, เอกสารประกอบคำบรรยาย ๒๕๐๖, หน้า ๑๐-๑๒.

^{๑๘} วีระ อำพันสุข, **พุทธธรรมกับการบริหารบุคคล**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เอราวิ้นการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑-๑๐.

^{๑๙} วิโรจน์ สารรัตนะ, **การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทยวิสุทธ, ๒๕๔๒), หน้า ๔.

^{๒๐} ชาญชัย อาจินสมาจาร, **การบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริม, ๒๕๔๐), หน้า ๓๘.

^{๒๑} เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, **ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑.

การบริหารหมายถึงการนำไปสู่กระบวนการของการทำกิจการที่มีการวางแผน(Planning) การอำนวยการ(Directing)และความร่วมมือ(Coordinating) โดยเฉพาะกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ^{๒๒}

การบริหารจัดการให้ได้ผลตามที่ต้องการต้องประกอบด้วยหลัก ๖ ประการ^{๒๓} ดังนี้

๑. จັบจุด หมายถึง การพัฒนาที่ถูกต้อง เหมาะสม การเริ่มต้นที่ดีต้องเริ่มที่ผู้นำสังคมไทย ต้องการผู้นำที่เข้มแข็ง การพัฒนาจะต้องเริ่มที่ศรัทธาและปัญญา ผู้นำคือผู้สร้างศรัทธาและใช้ปัญญา ในการแก้ปัญหา

๒. จ่อไฟ หมายถึงการจุดประกายให้เกิดศรัทธากับมวลสมาชิกหรือจุดประกายอุดมการณ์ ให้เกิดขึ้นในหัวใจสมาชิกเมื่อเกิดศรัทธาการพัฒนาจะเริ่มต้นเมื่อยังไม่เกิดศรัทธาจะยังไม่เริ่มต้นผู้นำ หรือเจ้าอาวาสจะต้องจุดประกายที่ตนเองก่อนแล้วจุดประกายให้พระเณรในวัดและประชาชนรอบๆ วัดในที่นี้หมายถึงการเริ่มต้นที่หัวใจนั่นเอง

๓. ใส่เชื้อ หมายถึง การจัดประสบการณ์ การพัฒนาด้านต่างๆให้กับกลุ่มเช่นกิจกรรมการ บวชเรียน การศึกษาปฏิบัติธรรม การส่งเสริมสหกรณ์ การทำวัตรสวดมนต์ เป็นต้น

๔. เกื้อกูล หมายถึง การสนับสนุนร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ เช่น การร่วมมือกันในลักษณะ “บวร” มีทั้งองค์กรภาครัฐ เอกชนสนับสนุนร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง

๕. หนุนเนื่อง หมายถึง การเติบโตของกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอุดมการณ์ เหนียวแน่นขึ้น มีกิจกรรมเผยแพร่มากขึ้น

๖. ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ยั่งยืน ทุกอย่างต้องเป็นอุดมการณ์อยู่ในใจของทุกคน คนในชุมชนนั้นมีการพัฒนาสร้างสรรค์ไปโดยลำดับ

การบริหารจัดการ(Management Administration) การบริหารการพัฒนา(Development) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ(Service Administration)แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือ ใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ หนึ่งล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงาน ภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐและ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการบริหารราชการ สองมีกระบวนการบริหารที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking)หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน(Acting) และการประเมินผล (Evaluating) และสามมีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นรวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้นสำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมี จุดเน้นต่างกัน กล่าวคือการบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไรการแข่งขัน ความรวดเร็ว

^{๒๒} Dale Yoder, *Personnel Principles and Policies*, (fourth printing, Englewood Cliffs new Jersey Prentice-Hall. Lnc., 1956), p.7.

^{๒๓} นายแพทย์อาคม ปุองขันธุ์, กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติวัดพัฒนา ๕๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐-๑๑.

การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอนและการลดพิธีการเป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ(Policy, Plan, Program, Project)หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน^{๒๔}

การบริหารหมายถึงการขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำ(Leadership) การแนะแนว(Guiding)และการกระตุ้น(Motivative) ความเพียรของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กรและยังรวมไปถึงการให้กำลังใจ(Inspiring) การสื่อสาร(Communicating) และการจัดการ(Management)^{๒๕}

การบริหารเป็นกระบวนการของการวางแผนการจัดองค์การและสั่งการควบคุมกำกับความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่นๆเพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้^{๒๖}

ลักษณะที่สำคัญของการบริหาร การบริหารมีลักษณะสำคัญ ๘ ประการดังนี้

๑. การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งมิใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งถ้าจะกล่าวถึงบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารนั้นก็เรียกว่าผู้บริหาร

๒. การบริหารเป็นงานที่จุดหมายทั้งนี้หมายความว่า ในการบริหารงานนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดหมายไว้ก่อนไม่ว่าจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตามส่วนการบริหารนั้นจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดหมาย

๓. การบริหารเป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายในและภายนอกองค์กรดังเช่นถ้าผู้บริหารต้องการจะปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก็อาจได้โดยการจัดหาเครื่องจักรเครื่องมืออันทันสมัยมาใช้ จัดการฝึกอบรมคนงานให้มีความสามารถยิ่งขึ้นซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงานด้วย ตัวอย่างผลกระทบต่อสังคมภายนอกเป็นต้นว่า ถ้าองค์กรนั้นๆ มีนโยบายที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น ส่งเสริมการศึกษาในชุมชนโดยให้ทุนการศึกษาหรือบริจาคเงินก่อสร้างโรงเรียนก็นับว่าองค์กรนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมภายนอกองค์กรหรือองค์กรบางแห่งอาจไม่นำพาต่อความเดือดร้อนรำคาญซึ่งองค์กรของตนก่อขึ้น เช่น สิ่งเหล่านี้นิยมเป็นผลของการบริหารอันมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

๔. การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคน ธุรกิจก่อตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยกลุ่มคนมิใช่เป็นความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงบุคคลเดียวเท่านั้นทั้งนี้เพราะว่าคนเราย่อมมีขอบเขตความสามารถจำกัดทั้งด้านกำลังกายกำลังสมองและเวลา จึงจำต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลมาช่วยกัน

^{๒๔} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

^{๒๕} Chapman, **Supervisor Survival Kit**, (second edition, California : Science Research Associates Inc.,1995), p.3

^{๒๖} สมยศ นาวิการ, **การบริหารเชิงกลยุทธ์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๗๘.

๕. การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดีก็แต่โดยการร่วมแรงร่วมใจของบุคคลอื่นๆ นอกเหนือไปจากเจ้าของธุรกิจทั้งนี้เนื่องจากบรรดาเจ้าของเช่นผู้ถือหุ้นอาจไม่มีเวลาหรือความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารให้มาบริหารในองค์กร

๖. การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็แต่โดยการใช้ความรู้ความชำนาญและการฝึกฝนอบรมทางด้านบริหารมาโดยเฉพาะจึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการบริหารเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่งผู้บริหารโดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางเทคนิคในการปฏิบัติโดยตรงแต่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการบริหารอันอันได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การฯลฯ

๗. การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนไม่สามารถมองเห็นได้แต่สิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าการบริหารดำเนินไปอย่างไร ได้ผลดีหรือไม่เพียงใดนั้นก็คือผลงานเพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร

๘. เจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเองโดยทั่วไปแล้ว(ยกเว้นองค์กรขนาดเล็ก)คณะผู้บริหารมักจะเป็นกลุ่มบุคคลอื่นๆที่มีความสามารถทางการบริหารทำหน้าที่ในนามของเจ้าของธุรกิจ

การบริหารคือกระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า^{๒๗} และการบริหารเป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่นภายในสภาพองค์กรนั้นๆ ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์กรซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้วยวัตถุอื่นๆ เครื่องจักรอุปกรณ์วัตถุดิบเงินทุนรวมทั้งข้อมูลสนเทศต่างๆเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม^{๒๘}

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับบุคคลอื่น^{๒๙} และการบริหาร หมายถึง การขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำ การแนะแนวและการกระตุ้นความเพียรของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กรและยังรวมถึง การให้กำลังใจ การสื่อสาร การวางแผนและการจัดการ^{๓๐}

ผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึงศิลปะในการใช้ทรัพยากรมนุษย์ใช้วัสดุอุปกรณ์และใช้เงินทุนในการดำเนินงานต่างๆให้ประสบความสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่นช่วยในการดำเนินงานให้โครงการหรือองค์กรก้าวหน้าและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้จากภาวะผู้นำ ด้วยหลักการบริหารตนบริหารคนและบริหารงานในการบริหารงานทั่วไปต้องอาศัยขั้นตอนในการกำหนดแนวความคิดการวางแผนนโยบายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อให้โครงการต่าง ๆ นั้นมีประสิทธิภาพและได้รับประสิทธิผลสูงสุด

^{๒๗} Ernest Dale, *Management: Theory and Practice*, (New York: Mc Graw – Hill, 1993), p.4.

^{๒๘} สมพงษ์ เกษมสิน, *การบริหาร*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๕-๖.

^{๒๙} Campbell F Roald, *Introduction to Education Administration*, (Boston : Allyn and Bacon, 1997), p.6.

^{๓๐} Chapman, *Supervisor Survival Kit*, 2nd ed, (California : Science Research Associates (1988), p.3.

สรุปได้ว่าการบริหารคือกระบวนการใช้บุคลากร ทรัพยากร นโยบาย การปกครอง การจัดการบุคลากรให้ทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การบริหารจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะในการใช้คนอื่นให้ทำงานโดยมีการวางแผน ด้านคน งบประมาณ ระยะเวลา สถานที่และวิธีการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงาน การจัดองค์การ การอำนวยการ ควบคุมและการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการและยังรวมไปถึงการให้กำลังใจ การสื่อสาร การวางแผน และการจัดการอย่างเป็นระบบแบบแผนมีขั้นตอนในการทำงาน

ตารางที่ ๒.๒ การสังเคราะห์แนวคิดหลักที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหาร

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
พระธรรมโกศาจารย์(ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (๒๕๔๙, หน้า ๓)	การบริหาร การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting thing done through other people)
พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), (๒๕๔๘, หน้า ๒๖)	การปกครอง(Government) การดูแลรักษาหมู่คณะและการดำเนินงานหรือจัดการงาน (Management)กิจกรรมต่างๆให้ได้บรรลุผลสำเร็จ ลู่ ว ง ต ม น โย บ า ย (Policy) และ วัตถุประสงค์ (Purpose/Objective) มีประสิทธิภาพ(Efficiency)
ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, (๒๕๔๐, หน้า ๓-๔)	กระบวนการของการแสวงหาและการผสมผสานทรัพยากรหลักที่สำคัญ ๓ ประการคือมนุษย์ การเงินและทรัพยากรด้านกายภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักขององค์การในการผลิตสินค้าหรือบริการ
สมพงษ์ เกษมสิน, (๒๕๒๖, หน้า ๔๑)	การบริหารเป็นทั้งศิลป์(Art) ศาสตร์(Science)
บรรจบ เนียมมณี, (๒๕๒๓, หน้า ๒๖๐)	กิจกรรมต่างๆที่บุคคลตั้งแต่สองขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆอย่างร่วมกันโดยประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้ ๑) บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ๒) ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน ๓) ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด ๔) วัตถุประสงค์นั้นๆต้องตรงกันในหมู่บุคคลผู้ร่วมกระทำการ

ตารางที่ ๒.๒ (ต่อ)

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
สมาน รังสิโยภักษ์และสุธี สุทธิสมบูรณ์, (๒๕๒๗, หน้า ๑๓๗)	การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของและวิธีการปฏิบัติงาน เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงานหรืออีกนัยหนึ่ง การบริหารคือการทำงานสำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่น
ชูป กาญจนประกร, (๒๕๐๖, หน้า ๑๐-๑๒)	การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยองค์ประกอบหรือปัจจัยต่างๆที่จำเป็นต่อการบริหารและวิธีการปฏิบัติตลอดจนหมายถึงการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยอาศัยบุคคลอื่นๆ
วีระ อัมพันสุข, (๒๕๒๖, หน้า ๑-๑๐)	การบริหารต้องใช้ความรู้ในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในการบริหารงานต้องอาศัยบุคคล (Man) เงินทุน(Money)อุปกรณ์ต่างๆ(Material) และการจัดการ(Management)และควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ
วิโรจน์ สารัตนะ, (๒๕๔๒, หน้า ๔)	การบริหารเป็นทั้งศิลป์ ศาสตร์และอาชีพ
ชาญชัย อาจินสมาจาร, (๒๕๔๐, หน้า ๓๘)	ความพยายามที่จะสั่ง เน้นและผสมผสานความพยายามของมนุษย์ซึ่งมีจุดรวมที่มุ่งสู่จุดหมายปลายทางหรือเป้าหมายบางอย่าง การบริหารเป็นกิจกรรมที่จำเป็นของผู้บริหารในองค์การซึ่งมีหน้าที่สั่งการให้ความสะดวกในการทำงานของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน
เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, (๒๕๔๗, หน้า ๑)	ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจว่า การบริหารรัฐกิจได้รับการยอมรับว่าเป็นศาสตร์ทางการบริหารมากขึ้นมีผลงานของนักวิชาการด้านการบริหารรัฐกิจที่ได้รับการกล่าวถึงเสมอและถือเป็นสูงสุดในการยอมรับนับถือ
Dale Yoder, (1956, p.3)	การนำไปสู่กระบวนการของการทำกิจการที่มีการวางแผน(Planning) การอำนวยการ(Directing) และความร่วมมือ(Coordinating)โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ ๒.๒ (ต่อ)

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, (๒๕๔๔, หน้า ๓๗๓)	การบริหารจัดการ (Management Administration)การบริหารพัฒนา (Development)การบริหารการบริการ(Service Administration)มีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน ๓ ส่วน คือ ๑. เป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐและ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการปฏิบัติราชการ ๒. มีกระบวนการบริหารที่ประกอบ ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking)หรือการวางแผน (Planning)การดำเนินงาน (Acting)และ การประเมินผล (Evaluation) ๓. มีจุดหมายปลายทาง
E.N. Chapman, (1995, p.3)	การขับเคลื่อนภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นคือ ๑. การเป็นผู้นำ(Leadership) ๒. การแนะแนว(Guiding) ๓. การกระตุ้น(Motivative) ๔. การให้กำลังใจ(Inspiring) ๕. การสื่อสาร(Communicating) ๖. การวางแผน(Planning) ๗. การจัดการ(Management)
สมยศ นาวิการ, (๒๕๔๔, หน้า ๗๘)	กระบวนการของการวางแผนการจัดองค์การและสิ่งการควบคุม กำกับสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่นๆเพื่อความสำเร็จในเป้าหมายที่กำหนดไว้
Enest Dale, (1993, p.4)	กระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า
สมพงษ์ เกษมสิน, (๒๕๒๓, หน้า ๕-๖)	การบริหารเป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่นภายในสภาพองค์กรนั้นๆ

ตารางที่ ๒.๒ (ต่อ)

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
Campbell F Roald, (1997, p.6)	ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับบุคคลอื่น
Chapman, (1988, p.3)	ศิลปะในการใช้ทรัพยากรมนุษย์ใช้วัสดุอุปกรณ์ และใช้เงินทุนในการดำเนินงานต่างๆให้ประสบความสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่นช่วยในการดำเนินงาน

๒) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารโดยทั่วไปจะลักษณะเป็นกระบวนการวิธีหรือเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานหรือเป็นลำดับรายการในการบริหารซึ่งในการบริหารนั้นจะต้องมีลำดับรายการก่อนหลังว่า จะต้องทำอะไรก่อนและต่อไปจะทำอะไรซึ่งจัดว่าเป็นหลักเกณฑ์วิธีการ ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขตและหน้าที่ตามขั้นตอนต่างๆไว้อย่างชัดเจนในการบริหารนั้น มีนักปราชญ์นักวิชาการและนักบริหารทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ดังนี้มีนักวิชาการได้กล่าวถึง “หลักทั่วไปของการบริหารจัดการ” ว่าหลักการบริหารจัดการโดยทั่วไปยึดหยุ่นได้และต้องใช้ได้กับเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งดังกล่าวนี้มีหลักของการบริหารจัดการไว้ ๑๔ ข้อดังนี้^{๓๑)}

๑) การแบ่งงานกันทำเป็นความเชี่ยวชาญพิเศษที่นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าจำเป็นสำหรับมีประสิทธิภาพในการใช้แรงงานต้องประยุกต์ใช้หลักการนี้ในงานทุกชนิดทั้งงานการจัดการและงานเทคนิค

๒) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอำนาจและความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กันซึ่งความรับผิดชอบเกิดจากอำนาจหน้าที่อำนาจเป็นส่วนประกอบของปัจจัยที่เป็นทางการต่างๆได้มาจากตำแหน่งผู้บริหาร และปัจจัยส่วนบุคคลเป็นการประสมประสานของการมีไหวพริบประสบการณ์คุณค่าทางศีลธรรม ความรับผิดชอบในอดีต ฯลฯ ซึ่งอำนาจหน้าที่ต้องอยู่คู่กับความรับผิดชอบ

๓) ความมีระเบียบวินัยเป็นการยอมรับ เคารพ ข้อตกลงซึ่งกันและกัน การประยุกต์ใช้พลังและสัญลักษณ์ภายนอกของการยอมรับวินัยต้องมีความเหนือกว่าในทุกระดับเพื่อให้สามารถบังคับใช้

๔) การมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวหมายถึงพนักงานควรได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว

๕) การมีเป้าหมายเดียวกันข้อนี้ยึดหลักการว่ากิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนการเดียวกันข้อแตกต่างจากการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวคือหลักการนี้สัมพันธ์กับการจัดองค์การของบริษัทมากกว่าบุคคลหมายความว่าความตั้งใจทุกกรณีต้องมาจากผู้บริหารสูงสุด

^{๓๑)} Henri Fayol อังโน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๓๗-๓๘.

๖) ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การหมายถึงผลประโยชน์เฉพาะของผู้จัดการและพนักงาน ถือเป็นรองจากผลประโยชน์ทั้งหมดขององค์การ

๗) ค่าตอบแทนและวิธีจ่ายค่าตอบแทน นั่นคือ การจ่ายค่าตอบแทนควรจะยุติธรรมและสนองความพึงพอใจสูงสุด ทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๘) การรวมอำนาจ หลักข้อนี้ไม่ได้รวมถึงการรวมอำนาจหน้าที่แต่หมายถึงขอบเขตของการรวมอำนาจหน้าที่หรือกระจายอำนาจ ผู้บริหารระดับสูงจะต้องกำหนดระดับการรวมอำนาจและการกระจายอำนาจที่เหมาะสมทั้งนี้ขึ้นกับสถานการณ์และลักษณะขององค์การ

๙) สายการบังคับบัญชาเป็นสายการบังคับบัญชาเพื่อให้การติดต่อสื่อสารขององค์การคล่องตัว

๑๐) คำสั่งองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับทุกคนและทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของเขา

๑๑) หลักความเสมอภาค การจัดการใช้หลักการเท่าเทียมกันตลอดทั้งความเมตตาและความยุติธรรม

๑๒) ความมั่นคงในงาน การออกจากงานบ่อยๆเป็นเหตุผลของการบริหารจัดการที่ไม่ดีและชี้ว่าเป็นอันตรายตลอดจนทำให้เสียค่าใช้จ่ายธุรกิจที่มั่นคงโดยทั่วไปจะแสดงถึงความรู้สึกมั่นคงของพนักงานด้วย

๑๓) ความคิดริเริ่ม ผู้บริหารที่มีประสิทธิผลจะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๔) ความสามัคคี เป็นหลักการที่ว่า สามัคคีคือพลังความเข้ากันได้ระหว่างสมาชิกในองค์การจะทำให้เกิดความแข็งแกร่งในฝ่ายนักปราชญ์ท่านหนึ่งได้กล่าวถึง การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น(Getting thing of through other people)และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จมี ๕ ประการตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

๑.P(Planning) หมายถึง การวางแผนเป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒.O(Organizing) หมายถึง การจัดองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและกระจายอำนาจ

๓.S(Staffing) หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔.D(Directing) หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕.C(Controlling) หมายถึง การกำกับดูแลเป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา(American Association of School Administration)เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ ๕ ประการ คือ^{๓๒}

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการโดยกำหนดงานที่จะทำ วิธีการและวัตถุประสงค์ของงานนั้นๆไว้ล่วงหน้า

๒) การแสวงหาและกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์(Allocation)หมายถึงการแสวงหา กำหนดตัวบุคคลและวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผนเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓) การเสริมกำลังบำรุง(Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

๔) การประสานงาน(Co-ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกันเพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่นและเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกันโดยยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก

๕) การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นเพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติในอนาคตในทางเดียวกัน การบริหารมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะกล่าวคือการบริหารจัดการเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเพราะมีองค์ประกอบของความรู้(Knowledge)มีหลักเกณฑ์(Principle) และทฤษฎี(Theory)ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกันกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะดังนั้น นักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ^{๓๓} การบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคลและยังเสนอว่า“การบริหาร”และ“การจัดการ”นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายอย่างเดียวกันคือความสำเร็จของงาน “การบริหาร”ใช้มากในการบริหารรัฐกิจ ส่วน“การจัดการ”ใช้มากในทางธุรกิจหรืออาจกล่าวว่า “การบริหาร”มุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและการวางแผน ส่วน“การจัดการ”เป็นการนำเอานโยบายและแผนดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้^{๓๔}

^{๓๒} อีระรัตน์ กิจจารักษ์, เอกสารการสอนวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๗.

^{๓๓} เด่น ชะเนติยง, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๓๓), หน้า ๕๒.

^{๓๔} ทองหล่อ เดชไทย, หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข , (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับองค์การเรียกว่าวิธีที่ดีที่สุด(one best way)อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละองค์การจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตัวเองไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับทุกปัญหาผู้บริหารต้องศึกษาการบริหารโดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา(case study)จำนวนมากและวิเคราะห์ว่าวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ^{๓๕} การบริหารแบบมีส่วนร่วม(Participation Management)เป็นแนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผนและการตัดสินใจในงานต่างๆที่เขามีส่วนร่วมรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของมีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่างๆขององค์การใดที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้เห็นพนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงานที่มีต่อความสำเร็จขององค์การ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภาคภูมิใจและรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^{๓๖}

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้กล่าวถึงแนวคิดฮังรี ฟาโยล(Henri Fayol)นักวิชาการเหมืองแร่ชาวฝรั่งเศสผู้เป็นต้นกำเนิดในการเสนอองค์ประกอบมูลฐานของการบริหารแบบกระบวนการ ๕ ประการ ที่เรียกว่าPOCCCไว้ดังนี้^{๓๗}

๑. การวางแผน(Planning) หมายถึง การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต

๒. การจัดองค์การ(Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและระบุหน้าที่ โดยการผสมผสานระหว่างวัตถุ คนและเงิน

๓. การบังคับบัญชา(Commanding) หมายถึง การทำให้เกิดการดำเนินงานตามที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งการบังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร ๒ ทางกล่าว คือการยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

๔. การประสานงาน(Coordinating) หมายถึง การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงานและช่วยสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จ

๕. การควบคุม(Controlling)หมายถึงการติดตามการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นนักวิชาการอีกท่านได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ^{๓๘}

^{๓๕} สมยศ นาวิการ, **การบริหารตามสถานการณ์**, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๙.

^{๓๖} สุพิณ เกชาคุปต์, **การจัดการปฏิบัติงาน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒-๙๓.

^{๓๗} คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, **สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๙.

^{๓๘} เสนาะ ตีเยาว์, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑-๒.

๒) การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือเป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำสำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่ท้าทายไม่มีคุณค่าประการที่สองการจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้ายจะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓) การบริหารเป็นการสมดุลระหว่าง ประสิทธิภาพและประสิทธิผล คำว่าประสิทธิผลหมายความว่าทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดส่วนคำว่าประสิทธิภาพหมายความว่าทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่างคืองานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๔) การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่า เราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรต่างๆจึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ๆคือเมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์จึงเป็นการศึกษาถึงเรื่องการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไรส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕) การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องและสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้นการบริหาร หมายถึง กระบวนการจัดการระบบและการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางบวก(Positive Approach)เพื่อให้สังคมได้รับผลประโยชน์ที่เป็นธรรม การจัดการระบบต้องอาศัยโครงสร้างทางการเมืองและการศึกษาเข้ามาเป็นตัวแปร^{๓๔}

ผู้ศึกษาวิจัยได้ข้อสรุปว่าแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารนั้นจะครอบคลุมถึงหน้าที่ในการบริหารอันประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการหรือการมอบหมายงาน การประสานงาน การรายงานและการจัดสรรงบประมาณนอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจะประกอบด้วย วิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจนโดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการบริหารทรัพยากรต่างๆนั้นจะเน้นในเรื่องของประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงาน

ตารางที่ ๒.๓ การสังเคราะห์แนวคิดหลักที่นักวิชาการได้ทำการศึกษาแนวคิดการบริหาร

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
Henri Fayol อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ ๒๕๔๕), หน้า ๓๗-๓๘.	กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย ๑) การแบ่งงานกันทำ ๒) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ

^{๓๔} บุญทัน ดอกไธสง, การจัดการองค์การ, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๙๗.

ตารางที่ ๒.๓ (ต่อ)

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
	๓) ความมีระเบียบวินัย ๔) การมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ๕) การมีเป้าหมายเดียวกัน ๖) ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์กร ๗) ค่าตอบแทนและวิธีจ่ายค่าตอบแทน ๘) การรวมอำนาจ ๙) สายการบังคับบัญชา ๑๐) คำสั่งองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับทุกคน ๑๑) หลักความเสมอภาค ๑๒) ความมั่นคงในงาน ๑๓) ความคิดริเริ่ม ๑๔) ความสามัคคี
ธีระรัตน์ กิจจารักษ์, (๒๕๔๒, หน้า ๖๗)	กระบวนการบริหาร ๕ ประการ การวางแผน (Planning) การแสวงหาและกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) การประสานงาน (Coordination) การประเมินผล (Evaluation)
เด่น ชะเนติยัง, (๒๕๓๓, หน้า ๕๒)	การบริหารและการจัดการบางครั้งอาจใช้แทนกันได้เป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายคือความสำเร็จของงาน
ทองหล่อ เดชไทย, (๒๕๓๕, หน้า ๕)	การนำเอานโยบายและแผนไปดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้
สมยศ นาวิการ, (๒๕๔๕, หน้า ๔๙)	การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ไปใช้กับองค์การเรียกว่าวิธีที่ดีที่สุด (one best way)
สุพิน เกชาคุปต์, (๒๕๔๔, หน้า ๙๒-๙๓)	การบริหารเป็นการแสดงให้เห็นพนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงานที่มีต่อความสำเร็จขององค์การทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีมีความภาคภูมิใจและรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง

ตารางที่ ๒.๓ (ต่อ)

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, (๒๕๔๙, หน้า ๙)	การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงานและช่วยสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จ
เสนาะ ตียาวี, (๒๕๔๔, หน้า ๑)	มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีมีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์และมีความสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้
บุญทัน ดอกไธสง, (๒๕๓๗, หน้า ๙๗)	กระบวนการจัดการระบบและการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางบวก(Positive Approach)เพื่อให้สังคมได้รับผลประโยชน์ที่เป็นธรรมการจัดการระบบต้องอาศัยโครงสร้างทางการเมืองและทางการศึกษาเข้ามาเป็นตัวแปร

๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร เป็นการนำเอาทรัพยากรทั้งคนและวัตถุดิบของมาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด การบริหารมีลักษณะเป็นกระบวนการโดยให้งานที่ทำนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ทุกคนแสดงทัศนคติหรือก้าวเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานแนวคิดและทฤษฎีการบริหารได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

การบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ^{๔๐}

๑. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด(One Best Way)สำหรับงานแต่ละอย่างคือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆก็ทำให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงานโดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงานนอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วยและในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรง

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงานควบคู่กับการพิจารณาคณานนี้คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีการใหม่ที่ได้กำหนดขึ้นเพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลิตผลสูงขึ้น

^{๔๐} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗ - ๔๘.

๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงานฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงานแต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้นจากหลักการดังกล่าวพบว่าวิธีการต่างๆล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่าผู้บริหารต้องมีความเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อยๆ

มีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร(Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร(Management Functions) ๕ ประการ คือ^{๔๑}

๑. การวางแผน(Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจและกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ(Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆและอำนาจหน้าที่ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ(Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งจะทำให้ผลสำเร็จด้วยดีโดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตนจะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลงนอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วยหากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

๔. การประสานงาน(Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม(Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

มีนักวิชาการได้กำหนดหลักการบริหารระบบราชการที่เรียกว่า POSDCoRB Model ซึ่งได้อ้างตามลูเธอร์ กุลลิค(Luther Gulick)และมีรายละเอียดดังนี้^{๔๒}

^{๔๑} Price, Alan, **Human Resource Management**, In a Business Context, 2 edition, (London : Thomson Learning, 2004), P. 110.

^{๔๒} ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, **ทฤษฎีองค์การ** : ฉบับมาตรฐาน, ๒๕๔๕, หน้า ๘๖.

๑. P-Planning(การวางแผน) เป็นการคาดคะเนเหตุการณ์การต่างๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งต้องคำนึงถึงทรัพยากรภายในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อให้แผนที่กำหนดขึ้นมีความรอบคอบและสามารถนำไปปฏิบัติได้สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อให้แผนที่กำหนดขึ้นมีความรอบคอบและสามารถนำไปปฏิบัติได้

๒. O-Organizing(การจัดองค์การ)เป็นการจัดองค์การที่เป็นส่วนราชการโดยจัดแบ่งตามความชำนาญเฉพาะอย่าง ออกเป็นกรม ฝ่าย แผนกจะพิจารณาปริมาณงานคุณภาพงานขนาดของการควบคุมและพิจารณาแบ่งสายงานหลักและสายงานที่ปรึกษาโดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่กันไป

๓. S-Staffing(การจัดบุคคลเข้าทำงาน)เป็นการคัดเลือกบุคคลให้เข้ามาดำรงตำแหน่งภายในองค์กรโดยพิจารณาจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมให้ได้ในปริมาณที่เพียงพอจะทำให้งานสำเร็จได้

๔. D-Directing(การสั่งการหรืออำนวยการ) เป็นการกำกับดูแล สั่งงานใต้บังคับบัญชา โดยอาศัยลักษณะความเป็นผู้นำ การจูงใจ ศิลปะการปกครองคนและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้ใต้บังคับบัญชา

๕. Co- Coordinating(การประสานงาน)เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทุกฝ่ายทั้งในระดับสูงกว่าต่ำกว่าและการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

๖. R-Reporting(การรายงานผลการปฏิบัติงาน)เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานจากผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารระดับต่างๆโดยมีการติดต่อสื่อสารแบบเป็นลายลักษณ์อักษร

๗. B-Budgeting(การงบประมาณ)เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงาน โดยใช้วงจรงบประมาณซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การเตรียมขออนุมัติงบประมาณการเสนอให้ผู้บังคับบัญชาให้ความเห็นชอบ การดำเนินงานตามงบประมาณการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนที่เสนอขอไว้ นอกจากนี้ นักวิชาการได้เสนอภารกิจสำคัญในการบริหารไว้ ๗ ประการคือ^{๔๓}

๑. การวางแผน หมายถึง การกำหนด โครงการอย่างกว้างๆว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องลงมือปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓. การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงานการบริหารบุคคลดังกล่าว รวมตั้งแต่การแสวงหาคนทำงานมาบรรจุ การแต่งตั้งการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดชั้นตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงานและการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดีและมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

^{๔๓} ดิน ปรัชญพฤทธิ, **หลักการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๔ - ๒๖

๔. การสั่งการ หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการหลังจากการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบรวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ

๕. การประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆในองค์การเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันสามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๖. การรายงาน หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่างเพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างใจอันดีร่วมกันตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

๗. การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรหรือการทำงบประมาณการเงินวางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

มีนักวิชาการหลายท่านเสนอทฤษฎีการบริหาร ไว้ดังนี้^{๔๔}

๑. ทฤษฎีการบริหารระบบราชการ(Bureaucratic Management) ทฤษฎีนี้บางท่านก็เรียกว่าทฤษฎีองค์การแบบราชการเป็นทฤษฎีที่ Max Weber นักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์ชาวเยอรมันผู้คิดค้นขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยที่เขามีความเชื่อว่าบุคคลทั้งหลายมีทั้งข้อเสียและข้อดี การที่ผู้บริหารจะให้กลุ่มบุคคลร่วมมือปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีนั้นจะต้องมีองค์การหรือหน่วยงานแบบ“ระบบราชการ”จะต้องมีการจัดองค์การมีการลดหลั่นในสายบังคับบัญชา มีกฎเกณฑ์กำหนดการปฏิบัติงานมีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ ตัวบุคคล ผู้ดำรงตำแหน่งและมีการเลือกบุคคลเข้าปฏิบัติงานโดยหลักคุณวุฒิและยึดความสามารถเป็นสำคัญ แนวคิดของMax Weber จึงก่อให้เกิดทฤษฎีองค์การแบบราชการหรือการบริหารแบบระบบราชการขึ้น ทฤษฎีประกอบด้วย

หลัก ๖ ประการ คือ

- (๑) หลักกฎหมายและเหตุผล
- (๒) หลักสายการบังคับบัญชา
- (๓) หลักระบบคุณธรรม
- (๔) หลักการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างมีแบบแผน
- (๕) หลักการฝึกอบรมและพัฒนา
- (๖) หลักการไม่ยึดหลักตัวบุคคล

๒. ทฤษฎีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์(Scientific Management)การบริหารแบบวิทยาศาสตร์เป็นการบริหารงานที่มี ระบบมีเหตุผล มีการกำหนดมาตรฐานการทำงานไว้อย่างแน่นอน เลือกวิธีที่ดีที่สุดในการทำงาน และกำหนดเครื่องมือควบคุมในการทำงานไว้อย่างเหมาะสม Taylor มีความเชื่อว่าคนแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ผู้บริหารสามารถ ปรับปรุง เพิ่มผลผลิตได้โดยผู้บริหาร จะต้องจัดแบ่งงานกำหนดหน้าที่ของแต่ละคนและสังเกตการณ์ปฏิบัติการอย่างมีระบบ

^{๔๔} ปกรณ์ ศรีดอนแฝด, “บทบาทวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการหัวหน้าสายวิชาและครู ในเขตการศึกษา ๖”,วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๓).

เพื่อหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียวสำหรับใช้ในการเพิ่มผลผลิตโดยใช้จายน้อยแต่ได้ผลมากที่สุด วิธีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ หลักการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดของTaylor เน้นอนเลือกวิธีที่ดีที่สุดในการทำงานและกำหนดเครื่องมือควบคุมในการทำงานไว้อย่างเหมาะสมTaylor มีความเชื่อว่าคนแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ผู้บริหารสามารถปรับปรุง เพิ่มผลผลิตได้โดยผู้บริหารจะต้องจัดแบ่งงานกำหนดหน้าที่ของแต่ละคนและสังเกตการณ์ปฏิบัติการอย่างมีระบบเพื่อหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียวสำหรับใช้ในการเพิ่มผลผลิตโดยใช้จายน้อยแต่ได้ผลมากที่สุดวิธีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ หลักการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดของTaylor

นอกจากนี้ มีนักวิชาการได้เสนอกระบวนการการบริหารควรประกอบด้วย ๑๐ ประการ คือ^{๔๕}

๑. การวางแผน(Planning)หมายถึงการกำหนดงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้าโดยเกี่ยวกับการคาดการณ์(Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์(Objectives) การพัฒนาวิธี(Develop strategies)ในการวางแผนซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย(Policy)เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน

๒. การจัดการองค์การ(Organizing) หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่างๆสามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันเป็นอย่างดี

๓. การจัดคนเข้าทำงาน(Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ

๔. การตัดสินใจ(Decision making) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจแยกแยะและวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

๕. การสั่งการ(Directing) หมายถึง การศึกษาวิธีการวินิจฉัยสั่งการรวมทั้งการควบคุมงานและนิเทศงานตลอดจนศิลปะในการบริหารงานที่จะทำให้การทำงานประจำวันของเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นไปด้วยดี

๖. การควบคุม(Controlling) หมายถึง การร่วมมือประสานงานเพื่อการดำเนินการเป็นไปด้วยดีและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำประสานงานดีขึ้นและดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

๗. การประสานงาน(Coordinating) หมายถึง การประสานงานให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายมีความเข้าใจในงาน เข้ามาร่วมทำงานกันอย่างพร้อมเพรียงกัน ข้อตกลงที่สำคัญยิ่งของการประสานงานคือ ความร่วมมือซึ่งเป็นเรื่องของ“จิตใจ”

๘. การสื่อสาร(Communicating) หมายถึง การผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจเพื่อที่จะให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

---

^{๔๕} พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒), หน้า ๖๔ - ๗๒.

๙. การรายงานผล(Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานตลอดจนการประชาสัมพันธ์(Public Relation) แจ้งให้ประชาชนทราบซึ่งโดยทั่วไปการรายงานจะหมายถึงวิธีการของสถาบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชา/ผู้ร่วมงาน ความสำคัญของการรายงานนั้นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

๑๐. การงบประมาณ(Budgeting) หมายถึง การงบประมาณโดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงินตลอดจนการใช้งบประมาณในการควบคุมงาน

จากผลการศึกษาของนักวิชาการต่างๆผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดหลักของทฤษฎีการบริหารเพื่อใช้อธิบายรูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ สามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๔ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๔ การสังเคราะห์แนวคิดหลักที่นักวิชาการได้ทำการศึกษาทฤษฎีการบริหาร

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
ธงชัย สันติวงษ์, (๒๕๔๓, หน้า ๔๗-๔๘)	๑.ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด ๒.ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน ๓.ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบ ๔.การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน
Price Alan, (2004, p.110)	๑.การวางแผน(Planning) ๒.การจัดองค์การ(Organizing) ๓.การบังคับบัญชาสั่งการ(Commanding) ๔.การประสานงาน(Coordinating) ๕.การควบคุม(Controlling)
ศิริวรรณ เสรีรักษ์, (๒๕๔๕, หน้า ๘๖)	๑.P-Planning (การวางแผน) ๒.O-Organizing(การจัดองค์การ) ๓.S-Staffing(การจัดบุคคลเข้าทำงาน) ๔.D-Directing(การสั่งการหรืออำนวยการ) ๕.Co-Coordinating(การประสานงาน) ๖.R-Reporting(การรายงานผลการปฏิบัติงาน) ๗.B-Budgeting(การงบประมาณ)
ติน ปรัชญพฤทธิ, (๒๕๓๙, หน้า ๒๔-๒๖)	๑.การวางแผน ๒.การจัดองค์การ ๓.การจัดคนเข้าทำงาน ๔.การสั่งการ ๕.การประสานงาน

ตารางที่ ๒.๔ (ต่อ)

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
	๖.การรายงาน ๗.การงบประมาณ
พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล, (๒๕๔๒, หน้า ๖๔-๗๒)	๑.การวางแผน(Planning) ๒.การจัดการองค์การ(Organizing) ๓.การจัดคนเข้าทำงาน(Staffing) ๔.การตัดสินใจ(Decision making) ๕.การสั่งการ(Directing) ๖.การควบคุม(Controlling) ๗.การประสานงาน(Coordinating) ๘.การสื่อสาร(Communicating) ๙.การรายงานผล(Reporting) ๑๐.การงบประมาณ(Budgeting)

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ในสังคมไทยเมื่อก้าวถึงสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุคนจำนวนมากก็มักจะคิดถึง การแจกจ่ายให้ฟรีหรือจัดบริการดูแล หยิบยื่นเงินให้ ความเข้าใจเช่นนี้ก็ต้องเป็นบางส่วน แต่ในความหมายทางวิชาการ “สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” มีความหมายกว้างกว่าที่เข้าใจกันเพราะ สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีทั้งมิติทางเศรษฐกิจและมิติทางสังคมได้มีนักวิจัยและนักวิชาการหลาย ท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสวัสดิการมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ความหมายเกี่ยวกับสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสวัสดิการทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลดำเนินการ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการด้านรายได้พื้นฐานเพื่อการยังชีพ ความหมายของสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามความเห็นของนักวิชาการนั้นมีความแตกต่างกันไปดังนี้

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไว้ว่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หมายความว่า สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลจัดสรรให้ผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนเป็น ค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนหรือในหมู่บ้านต่างๆทั่วประเทศให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ใน ครอบครัวและชุมชนได้ปกติตามควรแก่สภาพโดยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ^{๔๖}

^{๔๖} มนวีร์ หมวกพิกุล, “การประเมินผลด้านสวัสดิการเบี้ยยังชีพแบบขั้นบันไดของผู้สูงอายุในเทศบาล เมืองแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(เศรษฐศาสตร์การเมือง), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖).

และสอดคล้องกับความหมายของสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในทัศนะอื่นที่ว่าสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หมายความว่า สวัสดิการของผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลจัดสรรให้ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปและมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพโดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการจ่ายเงินสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ^{๔๗} และยังมีความคล้ายคลึงกับนักวิชาการท่านอื่นที่ให้ความหมายไว้ว่า สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหมายถึงสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลจัดสรรให้ผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุทุกคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวหรือชุมชนได้ปกติ โดยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุแบ่งตามช่วงอายุเป็นลำดับแบบขั้นบันได คือ อายุ ๖๐-๖๙ ปี ได้รับเงินคนละ ๖๐๐ บาทต่อเดือน อายุ ๗๐-๗๙ ปี ได้รับเงินคนละ ๗๐๐ บาทต่อเดือน อายุ ๘๐-๘๙ ปี ได้รับเงินคนละ ๘๐๐ บาทต่อเดือน อายุ ๙๐ ปีขึ้นไป ได้รับเงินคนละ ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน^{๔๘}

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หมายถึง สวัสดิการของผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลจัดสรรให้ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปและมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพโดยมอบหมายภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการดำเนินการจ่ายเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการจ่ายเงินสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุโดยมีเกณฑ์การพิจารณาอัตราเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแบบขั้นบันได ดังนี้ ผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ - ๖๙ ปี จะได้รับเบี้ยยังชีพอัตรา ๖๐๐ บาทต่อคนต่อเดือน , ผู้สูงอายุที่มีอายุ ๗๐ - ๗๙ ปี จะได้รับเบี้ยยังชีพอัตรา ๗๐๐ บาทต่อคนต่อเดือน , ผู้สูงอายุที่มีอายุ ๘๐ - ๘๙ ปี จะได้รับเบี้ยยังชีพอัตรา ๘๐๐ บาทต่อคนต่อเดือนและผู้สูงอายุที่มีอายุ ๙๐ ปีขึ้นไปจะได้รับเบี้ยยังชีพอัตรา ๑,๐๐๐ บาทต่อคนต่อเดือน ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ในการวิจัยครั้งนี้

จากความหมายของสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผลการศึกษาของนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดหลักของสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อใช้อธิบายรูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๕ ดังต่อไปนี้

^{๔๗} นลินี โละชิงชัยฤทธิ์, “การประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่”,วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙).

^{๔๘} สุพรรณษา จ้อยศิริ, “ความคิดเห็นต่อโครงการเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลบางเล่า อำเภอดงหลวง จังหวัดฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต(การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน), (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗).

ตารางที่ ๒.๕ การสังเคราะห์แนวคิดหลักที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
มนวีร์ หมวกพิกุล, (๒๕๕๖, หน้า ๒๗)	สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลจัดสรรให้ผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนหรือในหมู่บ้านต่างๆ ทั่วประเทศให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว และชุมชนได้ปกติตามควรแก่สภาพโดยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ
นลินี โกลิ่งชัยฤทธิ, (๒๕๔๙, หน้า ๓๓)	สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหมายความว่าสวัสดิการของผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลจัดสรรให้ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปและมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพโดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการจ่ายเงินสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ
สุพรรณษา จ้อยศิริ, (๒๕๕๗, หน้า ๒๓)	สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหมายถึงสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลจัดสรรให้ผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุทุกคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวหรือชุมชนได้ปกติโดยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุแบ่งตามช่วงอายุเป็นลำดับแบบขั้นบันไดคืออายุ ๖๐-๖๙ ปี ได้รับเงินคนละ ๖๐๐ บาทต่อเดือน อายุ ๗๐-๗๙ ปี ได้รับเงินคนละ ๗๐๐ บาทต่อเดือน อายุ ๘๐-๘๙ ปี ได้รับเงินคนละ ๘๐๐ บาทต่อเดือน อายุ ๙๐ ปีขึ้นไป ได้รับเงินคนละ ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน

๒) ผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุ

การมีอายุเพิ่มขึ้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้เริ่มตั้งแต่บุคคลเข้าสู่วัยผู้ใหญ่และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพแวดล้อม จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณที่แตกต่างไปจากวัยหนุ่มสาวในด้านการกำหนดช่วงแห่งการเข้าถึงความเป็นผู้สูงอายุและการกำหนดความหมายของผู้สูงอายุนี้ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้คำว่า “ผู้สูงอายุ” มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Elderly หรือ Ageing ในประเทศไทยได้บัญญัติขึ้นโดยพล.ต.ต.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๖ เนื่องจากที่ประชุมของผู้สูงอายุเห็นว่า ความแก่ หนุ่ม ชราไม่มีอะไรเป็นเครื่องวัดและเครื่องชี้คั่นกับทั้งไม่สมควรใช้คำว่าผู้ชราเพราะจะทำให้รู้สึกหดหู่ จึงให้ใช้คำว่า ผู้สูงอายุตั้งแต่นั้นมาโดยให้หมายถึงผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีความเสื่อมของร่างกายตามสภาพมีกำลังถดถอยเชิงข้อขาหรือเป็นผู้ที่มีโรคสมควรจะได้รับการช่วยเหลืออุปการะได้มีนักวิชาการต่างๆ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกับผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุไว้ดังนี้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุไว้ว่าผู้สูงอายุสามารถแบ่งช่วงวัยออกเป็น ๔ ช่วงดังนี้^{๔๙}

๑. วัยสูงอายุตอนต้น(The Young Old) ช่วงอายุ ๖๐-๖๙ ปีเป็นช่วงที่ต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่เป็นภาวะวิกฤติหลายด้าน เช่น การเกษียณอายุ การเสียชีวิตของญาติสนิท หรือคู่ครอง รายได้ลดลง การสูญเสียบทบาททางสังคม โดยทั่วไป ช่วงนี้บุคคลยังคงแข็งแรงแต่อาจต้องพึ่งพาผู้อื่นบ้าง อย่างไรก็ตามผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงจะรู้จักปรับตัว ช่วงนี้เป็นช่วงที่ยังมีสมรรถภาพด้านต่างๆ มาก การปรับตัวควรใช้แบบEngagement คือยังร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมทั้งในและนอกครอบครัว

๒. วัยสูงอายุตอนกลาง(The Middle Age Old) ช่วงอายุ ๗๐-๗๙ ปีเป็นช่วงที่เริ่มเจ็บป่วย เพื่อนและสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ใกล้เคียงกันเริ่มเสียชีวิตมากขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมน้อยลงซึ่งเป็นการปรับตัวแบบ Disengagement คือ การเลิกเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ของสังคม

๓. วัยสูงอายุมาก(The Old Old) ช่วงอายุ ๘๐-๘๙ ปี ผู้ที่มีอายุช่วงนี้จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมยากขึ้นเพราะสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับคนอายุช่วงนี้ต้องมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้นแต่ต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ยังกระตุ้นความมีสมรรถภาพในแง่ต่างๆตามวัย(Both Privacy and Stimulating) ผู้สูงวัยระยะนี้ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นมากกว่าวัยที่ผ่านมา

๔. วัยสูงอายุมากๆ(The Very Old Old) ช่วงอายุ ๙๐-๙๙ ปี ผู้ที่มีระดับอายุนี้นี้มีจำนวนค่อนข้างน้อยเป็นระยะที่มีปัญหาด้านสุขภาพมาก ผู้ที่อายุอยู่ในระดับนี้ควรทำกิจกรรมที่ไม่ต้องแข่งขัน ควรทำกิจกรรมที่ตนพอใจและอยากทำผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้ผ่านวิกฤติต่างๆของชีวิตมาแล้วด้วยดีมากมาย ช่วงนี้จะเป็นคาบแห่งความสุขสงบพอใจในตนเอง

^{๔๙} ศรีเรือน แก้วกังวาล, จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ, (กรุงเทพมหานคร: หอมชาวบ้าน, ๒๕๔๕),

ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุนี้ยังสอดคล้องกับนักวิชาการท่านอื่นได้กล่าวถึงผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุสามารถแบ่งความสูงอายุเป็น ๓ มิติคือ

มิติแรกเป็นความสูงอายุมิติทางร่างกายหรือชีวภาพ(Biological Aging)เป็นมิติของความสูงอายุที่มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายเนื่องจากประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะต่างๆในร่างกายลดน้อยเป็นผลจากความเสื่อมตามกระบวนการสูงอายุซึ่งเป็นตามอายุขัย(Life Span)ซึ่งบางครั้งอาจกล่าวได้ว่าเป็นมิติทางเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสูงอายุเป็นความสูงอายุตามวัย(Chronological Aging)เป็นความสูงอายุตามปีปฏิทิน โดยนับจากปีที่เกิดเป็นต้นไปและบอกได้ทันทีว่าใครมีอายุมากหรือน้อยเพียงใด

มิติที่สองเป็นความสูงอายุมิติทางจิตใจ(Psychological Aging) เป็นมิติของความสูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ของการรับรู้กระบวนการความคิด ความจำ การเรียนรู้ เชาวน์ปัญญา และลักษณะของบุคลิกภาพที่ปรากฏในระยะต่างๆของชีวิตและคนที่มียุ่่มากขึ้น

มิติสุดท้ายเป็นความสูงอายุมิติทางสังคม(Social Aging)เป็นมิติที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ สถานภาพของผู้สูงอายุในระบบสังคม เช่น ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานของราชการ สโมสรและอื่นๆ เป็นต้น

นอกจากนี้แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุที่มีนักวิชาการได้วิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุจะขึ้นอยู่กับเวลาของการมีชีวิตและสัมพันธ์โดยตรงกับความเจริญและความเสื่อมถอยของร่างกายมนุษย์ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทุกองค์ประกอบของมนุษย์ ดังนี้^{๕๐}

๒.๑ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย(Physiological Changes)ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงแห่งความเสื่อมอย่างถดถอยลงทุกระบบของร่างกาย ผิวหนังบางลง เหี่ยวแห้งผิวด่าง การระบายความร้อนไม่ดี ผมนมีจำนวนลดลง การเคลื่อนไหวและความคิดเชื่องช้า สายตาเสื่อมมองเห็นไม่ชัด หูตึง การรับกลืนลดลง กล้ามเนื้ออ่อนแรง กระดูกเสื่อมระบบหัวใจและหลอดเลือดเสื่อม ระบบภูมิคุ้มกันทำงานลดลง ระบบทางเดินหายใจเสื่อมลงทำให้เกิดโรคต่างๆ ได้ง่าย เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคติดเชื้อต่างๆซึ่งความเสื่อมจะเกิดขึ้นกับบุคคลไม่เท่ากันขึ้นกับกรรมพันธุ์ เพศ อาชีพ การดูแลสุขภาพ อาหาร สิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวผู้สูงอายุส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอความสามารถในการช่วยเหลือหรือดูแลตนเองก็ลดลงไปเหล่านี้นล้วนชักนำไปสู่การเจ็บป่วยของผู้สูงอายุทั้งนั้น

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ(Psychological Changes)ผู้สูงอายุมักจะมี การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพไปตามความคิดเห็นของตนซึ่งอาจเกิดจากการรับรู้ในเรื่องของอายุและการยอมรับของสังคมซึ่งผู้สูงอายุมักรู้สึกว่ตนไม่เป็นที่ต้องการของผู้ที่อ่อนวัยกว่า จึงมักมีบุคลิกภาพใจน้อย อ่อนไหวง่าย รู้สึกไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย ข้างบน โกรธง่าย คิดถึงแต่ตนเอง การเปลี่ยนแปลง

^{๕๐} ญัฐพงศ์ อนุวัตรรยรง, “การเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ตอนบน”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๖).

ด้านความรู้ความจำผู้สูงอายุจะมีการเรียนรู้ช้าลงมีความลำบากในเรื่องความจำระยะสั้นแต่การเรียกกลับซึ่งเป็นความจำระยะยาวยังคงสูงอยู่ในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผู้สูงอายุยังมีอยู่มากในด้านสติปัญญาผู้สูงอายุปกติจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านสติปัญญาเสื่อมถอยลงเพียงเล็กน้อยหรือไม่เปลี่ยนแปลงเลย

๒.๓ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม(Social Changes)เมื่อบุคคลเข้าสู่วัยสูงอายุภาระหน้าที่และบทบาททางสังคมจะลดลงเนื่องจากข้อจำกัดทางร่างกายและการเกษียณอายุทำให้ผู้สูงอายุห่างจากสังคมออกไป เพื่อนฝูงลดลง รายได้ลดลง แบบแผนการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปนอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของประเทศจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมทำให้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของครอบครัวจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นเหตุให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพังมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกเหงา โดดเดี่ยวอีกทั้งการสูญเสียเพื่อนฝูงและคู่ชีวิตทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกโดดเดี่ยวมากขึ้นจะรู้สึกซึมเศร้า สิ้นหวังซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพจิต^{๕๑}

ดังนั้นพอสรุปได้ว่าการที่ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลายด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคมซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบเสื่อมถอยในด้านร่างกายจะมีความเสื่อมของอวัยวะต่างๆ ประสิทธิภาพการทำงานจะลดลงนำไปสู่การเจ็บป่วย ด้านจิตใจจะมีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและการรับรู้จนกระทั่งเกิดความรู้สึกใจน้อย อ่อนไหว ไม่มั่นคง ด้านสังคมมีการเปลี่ยนแปลงภาระหน้าที่และบทบาททำให้ผู้สูงอายุจะรู้สึกโดดเดี่ยวเกิดภาวะซึมเศร้าที่ตามมา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านการดำเนินวิถีชีวิตและเกิดความต้องการที่แตกต่างกันไปดังนั้นเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุจำเป็นต้องตอบสนองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ

จากแนวความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุเพื่อใช้อธิบายรูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๖ ดังต่อไปนี้

^{๕๑} วิไลวรรณ ทองเจริญ, การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ สรีรวิทยา จิตสังคมและจิตวิญญาณในผู้สูงอายุ, (กรุงเทพมหานคร : บุญศิริการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๕๐-๕๓.

ตารางที่ ๒.๖ แนวคิดหลักที่นักวิชาการได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุ

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
ศรีเรือน แก้วกังวาล, (๒๕๔๕, หน้า ๓)	ผู้สูงอายุสามารถแบ่งช่วงวัยออกเป็น ๔ ช่วง คือ ๑.วัยสูงอายุตอนต้น(The Young Old) ช่วงอายุ ๖๐-๖๙ ปี ๒.วัยสูงอายุตอนกลาง(The Middle Age Old) ช่วงอายุ ๗๐-๗๙ ปี ๓.วัยสูงอายุมาก(The Old Old)ช่วงอายุ ๘๐-๘๙ ปี ๔.วัยสูงอายุมากๆ(The Very Old Old) ช่วงอายุ ๙๐-๙๙ ปี
ณัฐพงศ์ อนุวัตรรยง, (๒๕๔๕, หน้า ๕๑-๕๓)	ความสูงอายุแบ่งเป็น ๓ มิติ มิติแรกเป็นความสูงอายุมิติทางร่างกายหรือชีวภาพ (Biological Aging) มิติที่สองเป็นความสูงอายุมิติทางจิตใจ (Psychological Aging) มิติสุดท้ายเป็นความสูงอายุมิติทางสังคม(Social Aging)
วิไลวรรณ ทองเจริญ, (๒๕๓๖, หน้า ๓๒)	การเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุจะขึ้นอยู่กับเวลาของการมีชีวิตและสัมพันธ์โดยตรงกับความเจริญและความเสื่อมถอยของร่างกายมนุษย์ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทุกองค์ประกอบของมนุษย์ ดังนี้ ๑.การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย(Physiological Changes) ๒. การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological Changes) ๓.การเปลี่ยนแปลงทางสังคม(Social Changes)

๒.๔ หลักสังคหวัตถุ ๔

๑) ความหมายของหลักสังคหวัตถุ ๔

หลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมที่สร้างความสงบสุข สมานสามัคคี สร้างความเกื้อกูลกัน สร้างความผูกมิตร รักใคร่กลมเกลียวและเป็นหลักธรรมอันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กัน^{๕๒}

ดังคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้กล่าวถึงสังคหวัตถุ ๔ ไว้ว่าเป็นสังคหวัตถุ (ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว) ๔ ประการ คือ^{๕๓}

๑. ทาน(การให้)
๒. ปิยวาจา(วาจาอันเป็นที่รัก)
๓. อตถจริยา(การประพฤติประโยชน์)
๔. สมานัตตตา(การวางตนสม่ำเสมอ)

ทาน ปิยวาจา อตถจริยาในโลกนี้และสมานัตตตาในธรรมนั้นๆ ตามสมควรธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลกเหมือนลิ่มสลักที่ยึดคุมรถซึ่งแล่นไปไถ่ได้นั้น ถ้าไม่มีธรรมเหล่านี้มารดาหรือบิดาก็ไม่พึงได้การนับถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุแต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหธรรมเหล่านี้ ฉะนั้นบัณฑิตเหล่านั้นจึงถึงความเป็นใหญ่และเป็นผู้นำสรเสรีญ^{๕๔}

นักวิชาการบางท่านได้ให้ความหมายของสังคหวัตถุ ๔ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ดังต่อไปนี้^{๕๕}

๑) ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและศิลปวิทยา

๒) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะน่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงามหรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๓) อตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่างๆบำเพ็ญสาธารณประโยชน์รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

๔) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลายไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์คือร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

^{๕๒} บุญสิริ ขวลิตรจารย์, **ธรรมโอสธ**, (กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๓๑.

^{๕๓} อัง.นวก. (ไทย) ๒๓/๕/๔๓๙-๔๔๑.

^{๕๔} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐-๕๑.

^{๕๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓ - ๑๔.

นอกจากนี้ นักวิชาการได้กล่าวถึงข้อปฏิบัติสำหรับการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย^{๕๖}

๑) ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันมีน้ำใจต่อกันและกัน ได้แก่ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การแบ่งปันความสุขให้แก่กันและกันทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของและแบ่งปันน้ำใจต่อบุคคลในครอบครัวไม่ตระหนี่ถี่เหนียวใช้สอยหรือบริโภคสิ่งของแต่เพียงผู้เดียว

๒) ปิยวาจาการพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน พูดด้วยจิตที่ปรารถนารู้จักกาลเวลาในการพูดอย่างเหมาะสมและรู้จักการใช้คำพูด ไม่ใช่วาจาหักล้างเชือดเฉือนจิตใจของผู้อื่นหรือวาจาที่เป็นคำหยาบคาย กระด้างกระเดื่อง ดุด่าเสียดสีอนจะก่อให้เกิดการขัดใจกันในครอบครัวได้

๓) อัตถจริยา การช่วยเหลือ บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ได้แก่การสงเคราะห์เกื้อกูลกันของบุคคลในครอบครัว เช่น การช่วยเหลือการงาน แบ่งเบาภาระของกันและกัน

๔) สมานัตตตา การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพ บทบาท หน้าที่ของตนโดยวางตนเสมอต้นเสมอปลายสามารถเข้ากับผู้อื่นได้

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของสังคหวัตถุ ๔ เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกันอันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กันเป็นธรรมเครื่องผูกมัดน้ำใจ^{๕๗} รวมถึงเป็นหลักการบริหารคนว่า การบริหารคนนี้ยังมีสิ่งลึกลับอีกอย่างหนึ่งคือเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจเราไว้ใจเขา เรารักเขา เราหวังดีต่อเขาอย่างนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคงได้ยินได้ฟังมาแล้วจากหนังสือธรรมะทั่วไป เรื่องสังคหวัตถุ ๔

- การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

- การพูดจาไพเราะ

- การบำเพ็ญประโยชน์

- การทำตัวให้เป็นเกลอ หรือ เป็นเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นนายหรือเรียกว่าความมั่งคั่งในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอันเป็นเครื่องหวังเหนี่ยวให้เกิดความร่วมมือกันได้

นอกจากนี้นักวิชาการบางท่านได้เสนอหลักธรรมปฏิบัติที่จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผู้อื่นไว้ได้คือ สังคหวัตถุ ๔ อย่างได้แก่^{๕๘}

๑. ทาน การให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปันนั้น ย่อมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจแก่ผู้รับให้ระลึกนึกถึงความเป็นผู้มีน้ำใจโอบอ้อมอารีของผู้ให้ ผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารีมีน้ำใจ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นอยู่เสมอเป็นที่ยรักแก่ชนทั้งหลาย คนหมู่มากย่อมคบค้าสมาคมด้วยสมดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสว่า ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก คนหมู่มากย่อมคบเขา

^{๕๖} พระมหาบุญเพียร ปุณณวิริโย (แก้ววงศ์น้อย), “แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

^{๕๗} บุญศิริ ชวลิตธำรง, ธรรมโอสธ, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๒๓-๓๑.

^{๕๘} อุดม เขียววงศ์และกนิษฐา แป้นสุวรรณ, พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๕.

๒. ปิยวาจา การเจรจาที่อ่อนหวาน คือวาจาที่ไพเราะสุภาพอ่อนโยนตามฐานะย่อมเป็นที่ชื่นใจเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ฟังหรือคู่สนทนาไม่มีใครชอบวาจาที่หยาบคายแข็งกระด้างหรือวาจาที่ก้าวร้าวที่ไร้มารยาท ไม่รู้กาลเทศะและวาจาที่ไม่ไพเราะไม่สมฐานะระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังและคู่สนทนาด้วย คนเราจะได้ดีหรือถึงความเสื่อมก็ได้วาจานั้นแหละเป็นข้อสำคัญประการหนึ่ง

๓. อรรถจริยา การประพฤติสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หมายความว่า ความเป็นผู้มีน้ำใจไม่นิ่งดูตาย รู้จักสงเคราะห์และช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นให้สำเร็จ รู้จักช่วยกระทำกิจอันเป็นประโยชน์บุคคลอื่นหรือแก่สังคมส่วนรวม ตามความหมายสมแก่ฐานะและโอกาสไม่เป็นคนเลี้ยงน้ำใจช่วยใครไม่เป็น คือไม่เป็นคนเห็นแก่ตัวจัด ยามที่ผู้อื่นหรือสังคมประสบความทุกข์เดือดร้อนก็มีจิตคิดช่วยเหลือ

๔. สมานัตตตา คือความเป็นผู้มีตนเสมอ ไม่ถือตัว ก็คือ ความประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เมื่อมีชีวิตที่เจริญก้าวหน้า หรือได้ดิบได้ดีขึ้นไปก็ไม่ถือตัวหรือทำตัวเย่อหยิ่งกับญาติพี่น้องหรือมิตรสหายเดิมที่เคยคบค้าหรือปฏิบัติต่อกันเคยเคารพนับถือกันมาอย่างไรก็คงประพฤติปฏิบัติต่อกัน เคารพนับถือกันอยู่อย่างนั้น ความเป็นผู้มีตนเสมอนี้เป็นคุณเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่นไว้เป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี^{๕๙}

กล่าวโดยสรุปหลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกันอันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กันเป็นธรรมเครื่องผูกมัดน้ำใจรวมถึงเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารเพื่อนำพาองค์กรและสังคมก้าวไปสู่ความสำเร็จ ทำให้คนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขและรวมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากความหมายของหลักสังคหวัตถุ ๔ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดความหมายของหลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อใช้อธิบายรูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๗ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๗ การสังเคราะห์แนวคิดหลักที่นักวิชาการได้ให้ความหมายหลักสังคหวัตถุ ๔

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
อง.นวก. (ไทย), (๒๕๓๙, หน้า ๔๓๙-๔๔๑)	๑.ทาน(การให้) ๒.ปิยวาจา(วาจาอันเป็นที่รัก) ๓.อรรถจริยา(การประพฤติประโยชน์) ๔.สมานัตตตา(การวางตนสม่ำเสมอ)
อง.จตุกก. (ไทย), (๒๕๓๙, หน้า ๕๐-๕๑)	ทาน ปิยวาจา อรรถจริยาและสมานัตตตาเป็นธรรม ค้ำจุนโลก
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (๒๕๕๐, หน้า ๑๓-๑๔)	๑.ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เสียสละ ๒.ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน ๓.อรรถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา ๔.สมานัตตตา เอาตัวเข้าสमान

^{๕๙} พุทธทาสภิกขุ, *บริหารธุรกิจแบบพุทธ*, (กรุงเทพมหานคร: อตัมมโย, มปป.), หน้า ๑๕.

ตารางที่ ๒.๗ (ต่อ)

นักวิชาการหรือนักวิจัย / หน่วยงาน	แนวคิดหลัก
พระมหาบุญเพียร ปุณณวิริโย (แก้ววงศ์น้อย), (๒๕๕๔, หน้า ๕๐)	๑.ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน ๒.ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ๓.อติถจริยา การช่วยเหลือ บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ๔.สมานัตตตา การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพ บทบาท หน้าที่ของตน
บุญสิริ ขวลิตรำรง, (๒๕๒๙, หน้า ๒๓-๓๑)	เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกันอันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กัน
อุดม เยื้องค์และกนิษฐา แป้นสุวรรณ, (๒๕๒๙, หน้า ๒๓-๓๑)	๑.การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ๒.การพูดจาไพเราะ ๓.การบำเพ็ญประโยชน์ ๔.การทำตัวให้เป็นเกลอ
พญา พุทธรักษ์, (๒๕๕๐, หน้า ๔๘)	๑.ทาน การให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่น ๒.ปิยวาจา การเจรจาที่อ่อนหวาน ๓.อติถจริยา การประพาสสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๔.สมานัตตตา ความเป็นผู้มีตนเสมอ
พุทธทาสภิกขุ, (๒๕๓๒, หน้า ๑๘)	หลักธรรมปฏิบัติที่จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผู้อื่นไว้ได้ คือ สังคหวัตถุ ๔ อย่างได้แก่ ๑.ทาน การให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน ๒.ปิยวาจา การเจรจาที่อ่อนหวาน คือ วาจาที่ไพเราะสุภาพอ่อนโยนตามฐานะ ๓.อติถจริยา การประพาสสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๔.สมานัตตตา คือความเป็นผู้มีตนเสมอ ไม่ถือตัว

๒.๕ การดำเนินงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่

ที่มาของการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุเมื่อปีพ.ศ.๒๕๒๗ กรมประชาสงเคราะห์ได้มีการจัดตั้งโครงการกองทุนส่งเสริมกิจการผู้สูงอายุแต่ไม่สามารถกระจายบริการให้ครอบคลุมผู้สูงอายุในชุมชนเท่าที่ควรและมีกิจกรรมค่อนข้างจำกัดกรมประชาสงเคราะห์พิจารณาที่จะให้กองทุนส่งเสริมกิจการผู้สูงอายุเอื้อประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาและช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างเหมาะสมโดยประธานสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยได้ขอให้รัฐบาลมีนโยบายให้สวัสดิการผู้สูงอายุยากจนหรือถูกทอดทิ้งขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ในลักษณะเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ รายเดือนเป็นรายๆไป รายละ ๒๐๐ บาทโดยผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๕และได้มีการมอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินโครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชนหรือเรียกสั้นๆว่าโครงการการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๓๖-๒๕๔๐โดยผ่านกลไกของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จำนวน ๖๒,๓๗๓ หมู่บ้านๆละ ๓-๕ คน^{๖๐}

จนถึงปีพ.ศ.๒๕๔๒ ภาวะเศรษฐกิจถดถอยรัฐบาลได้เพิ่มเงินเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุอีกคนละ ๑๐๐ บาทต่อคนต่อเดือน รวมเงินเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับคนละ ๓๐๐ บาทต่อเดือนและเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้เพิ่มเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นคนละ ๕๐๐ บาทต่อเดือนต่อมาเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ ให้มีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแบบขั้นบันไดขึ้นโดยเริ่มในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยแบ่งเป็นช่วงอายุ ๖๐-๖๙ ปีได้รับเงินคนละ ๖๐๐ บาท อายุ ๗๐-๗๙ ปีได้รับเงินคนละ ๗๐๐ บาท อายุ ๘๐-๘๙ ปี ได้รับเงินคนละ ๘๐๐ บาท และอายุ ๙๐ ปีขึ้นไปได้รับเงินคนละ ๑,๐๐๐ บาทซึ่งปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่าได้ดำเนินงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒

วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

๑. เพื่อเป็นการกระจายบริการของรัฐให้แก่ผู้สูงอายุที่เดือดร้อนในชุมชน
๒. เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้สูงอายุว่ารัฐไม่ได้ทอดทิ้งแต่พยายามให้ความช่วยเหลือและยังเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ
๓. เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนโดยไม่ต้องเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐ ซึ่งเป็นทางเลือกสุดท้ายสำหรับผู้สูงอายุเนื่องจากการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นการแยกผู้สูงอายุออกจากครอบครัวและชุมชน อีกทั้งเพื่อประหยัดงบประมาณของรัฐ เนื่องจากค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้สูงอายุในการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ อยู่ที่ปีละ ๑๓,๒๓๖ บาทต่อคน^{๖๑}

^{๖๐} กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, โครงการการประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ, (กรุงเทพมหานคร : บางกอกบล็อก, ๒๕๔๗), หน้า ๓๔-๓๕.

^{๖๑} นลินี โละชัยฤทธิ์, “ประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , ๒๕๔๙).

ขั้นตอนการดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

หลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

๑. ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย

- ๑.๑ จัดทำประกาศและประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุทราบสิทธิของตนเอง
- ๑.๒ ลงทะเบียนตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนด
- ๑.๓ ให้ผู้สูงอายุลงทะเบียนตามแบบที่กำหนด(แบบคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) ด้วยตนเองหรือในกรณีมีความจำเป็นไม่สามารถลงทะเบียนด้วยตนเองได้ ผู้สูงอายุสามารถมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแทนได้

๑.๔ ตรวจสอบหลักฐาน คุณสมบัติผู้มีสิทธิจากข้อมูลทะเบียนราษฎร

๑.๕ ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

๑.๖ รวบรวมจำนวนผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุส่งกรมส่งเสริมการปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

๑.๗ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจ่ายภายในวันที่ ๑๐ ของทุกเดือนโดยมี ๔ แนวทาง ดังนี้

๑.๗.๑ โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

๑.๗.๒ โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นลายลักษณ์อักษร

๑.๗.๓ รับเป็นเงินสดในนามผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

๑.๗.๔ รับเป็นเงินสดในนามบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นลายลักษณ์อักษร

๒. ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติของผู้สูงอายุประกอบด้วย

๒.๑ ผู้ยื่นคำขอ หมายถึง ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุซึ่งต้องมาด้วยตนเองหรือในกรณีมีความจำเป็นไม่สามารถลงทะเบียนด้วยตนเองได้ผู้สูงอายุสามารถมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแทนได้

๒.๒ กรอกในคำขอตามแบบที่กำหนดและยื่นคำขอต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนเองมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตั้งแต่วันที่ ๑-๓๐ พฤศจิกายนของทุกปี ณ สถานที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

๒.๓ หลักฐานประกอบการลงทะเบียน มีดังนี้

๒.๓.๑ บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐที่มีรูปถ่ายพร้อมสำเนา

๒.๓.๒ ทะเบียนบ้านพร้อมสำเนา

๒.๓.๓ สมุดบัญชีเงินฝากธนาคารพร้อมสำเนาสำหรับในกรณีที่ผู้ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประสงค์ขอรับเงินผ่านธนาคาร

๒.๓.๔ ในกรณีมีความจำเป็นที่ไม่สามารถลงทะเบียนได้ผู้สูงอายุอาจมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแทนก็ได้

๒.๓.๕ ในกรณีผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทะเบียนบ้านหากมีความประสงค์จะรับเบี้ยยังชีพต้องลงทะเบียนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีชื่ออยู่ใหม่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เคยจ่ายเดิมต้องดำเนินการจ่ายจนสิ้นสุดปีงบประมาณนั้นๆไป

๒.๓.๖ หนังสือมอบอำนาจพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ(ในกรณียื่นคำขอฯแทน)^{๖๒}

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารตลอดจนแนวคิดทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการทำวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งมีรายละเอียดที่จะศึกษาดังนี้

๑) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

การบริหารที่บุคคลหรือหน่วยงานนำมาใช้ เช่น การบริหารจัดการที่เน้นความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ ความทันสมัยและการเพิ่มรายได้ก็ได้เน้นหรือให้ความสำคัญกับด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้นและยิ่งความเจริญด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้นเพียงโดย้อมทำให้ความเจริญด้านจิตใจยิ่งลดน้อยลงไปด้วยอีกทั้งปัญหาสำคัญที่ชาติด้านเมือง สังคมและชุมชนประสบทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงและปัญหายาเสพติด ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาการเมือง การปกครอง ข้อเท็จจริงที่สะท้อนให้เห็นปัญหาดังกล่าวนี้นั้นเห็นตัวอย่างได้จากการที่ประชาชนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม มีหนี้สิน แก่งแย่งแข่งขันและเบียดเบียนกันเพิ่มมากขึ้นไม่เพียงเท่านั้น ประชาชนยังขาดการเสียสละ ขาดเมตตาและขาดความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน สำหรับสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ คือ การขาดคุณธรรมเมื่อเป็นเช่นนี้หนทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญเรื่องการบริหารจัดการที่มุ่งด้านจิตใจหรือการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมเพิ่มมากขึ้นด้วยเพื่อช่วยให้เกิดความสมดุลในการบริหารจัดการทั้งด้านวัตถุและจิตใจควบคู่กันไปอันจะมีส่วนช่วยให้ประชาชนมีความเจริญก้าวหน้าและมีความสุขความมั่นคงพร้อมกันไปด้วยจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร นักวิชาการได้กล่าวถึงหลักการบริหารไว้ดังนี้

บุญส่ง หาญพานิช ได้วิจัยเรื่อง“การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย”ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษามีความต้องการในระดับมาก ขณะที่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเกิดขึ้นในระดับค่อนข้างน้อยในทุกด้านที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการความรู้ ได้แก่ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การบริการความรู้ การสื่อสารความรู้ การใช้เทคโนโลยี วัฒนธรรมการไว้วางใจ วัฒนธรรมพลังร่วม นวัตกรรมเวิร์คเกอร์ สิ่งท้าทายและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความรู้ ลักษณะงานที่ผู้บริหาร

^{๖๒} กระทรวงมหาดไทย, หลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ, (กรุงเทพมหานคร: บางกอก บล็อก, ๒๕๕๔), หน้า ๗-๑๒.

มีความต้องการในระดับมากให้มีการนำองค์ความรู้ใหม่ๆที่เกิดจากการบริหารจัดการความรู้ไปใช้ได้แก่ การประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมา คือ การพัฒนาการเรียนการสอน หลักสูตร เทคโนโลยี ห้องสมุด การวิจัย การประเมินความดีความชอบ การธำรงรักษาบุคลากร การสร้างนักวิชาการ การกำหนดภาระงานของบุคลากรและการบริการความรู้ ผู้บริหารมีความประสงค์ให้ในระดับมากให้มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ข้ามหน่วยงานทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการมากขึ้นให้มีการบริการความรู้ในลักษณะของการร่วมมือที่ต่างฝ่ายต่างเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบริการใน ๕ ด้าน คือ การเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะ การถ่ายทอดความรู้ การจัดอบรมสัมมนา การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงความรู้ และการให้คำปรึกษา รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ซึ่งประกอบด้วย ๑๐ ด้าน ด้านวิสัยทัศน์ คือ การเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้และชุมชนนักวิชาการด้านภารกิจ คือ การผลิต ถ่ายทอดและบริการความรู้ ด้านนโยบาย คือ ให้มีการแบ่งปันความรู้อย่างทั่วถึงทั้งภายในและภายนอกสถาบันด้านเป้าหมาย คือ การพัฒนาวัฒนธรรมการแบ่งปันและเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมการบริการความรู้ พัฒนานอลิตจ์เวอร์เคอร์ พัฒนาศูนย์ความรู้อิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันและพัฒนาปฏิสัมพันธ์ ความรู้ด้านการประเมิน คือ ประเมินความสามารถและวัฒนธรรมของสถาบัน ด้านยุทธศาสตร์ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความรู้ไว้ ๖ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ผู้บริหาร ยุทธศาสตร์นอลิตจ์เวอร์เคอร์ ยุทธศาสตร์ปฏิสัมพันธ์ความรู้ ยุทธศาสตร์การสื่อสารความรู้เทคโนโลยียุทธศาสตร์การไว้วางใจ และยุทธศาสตร์พลังร่วมด้านสำนักบริหารจัดการความรู้ คือ การวางแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการความรู้ ด้านกระบวนการแบ่งปัน เปลี่ยนและบริการความรู้ คือ การเตรียมความพร้อม การกำหนดวิธีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนและบริการ การประเมินและปรับปรุงแก้ไข ด้านผลการดำเนินการ คือ ทำให้ได้วัฒนธรรมการแบ่งปันและเปลี่ยนความรู้และการบริการความรู้ ชุมชนนอลิตจ์เวอร์เคอร์ ฐานความรู้อิเล็กทรอนิกส์ ปฏิสัมพันธ์ความรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้ ผลิตภัณฑ์และบริการ^{๖๓}

ธีรพล เพ็ญจันทร์ ได้วิจัยเรื่อง“การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา”ผลการวิจัยพบว่า

๑. ปัจจัยการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้ ๑) การบริหารการเปลี่ยนแปลง ๒) ด้านกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลง ๓) ด้านประสิทธิภาพตามแผนการปฏิบัติราชการ ๔) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ๕) ด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง ๖) ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ๗) ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ๘) ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ ๙) ด้านคุณภาพวิชาการ ๑๐) ด้านการพัฒนาบุคลากร ๑๑)ด้านลักษณะสำคัญขององค์กร ๑๒) ด้านระบบสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง ๑๓) ด้านประสิทธิผลตามตัวชี้วัด

^{๖๓} บุญส่ง หาญพานิช, ดร., “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา, (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

๒. แนวทางในการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญพบว่าปัจจัยที่ค้นพบในการวิจัยมีความถูกต้อง เป็นไปได้และใช้ประโยชน์ได้จริง^{๖๔}

ประจักษ์ ผลเรือง ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน” ผลการวิจัยพบว่ากองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ประสบปัญหาที่มีสภาพความรุนแรงในระดับปานกลาง ปัญหาที่มีความรุนแรงมากที่สุดตามลำดับได้แก่ ด้านระบบหมู่บ้าน ด้านสมาชิก ด้านระบบสนับสนุน และด้านองค์การบริหารปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านมากที่สุดคือ ระบบองค์การบริหารจัดการ รองลงมาได้แก่ระบบสนับสนุนระบบ หมู่บ้านและระบบสมาชิกตามลำดับ ตัวแบบยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านแบบมุ่ง ผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้นและผ่านกระบวนการพัฒนาแล้วสามารถสังเคราะห์กลั่นกรองและคัดสรรไว้ เฉพาะที่สำคัญเพียง ๔ ยุทธวิธี คือ ๑.การพัฒนาระบบงานกองทุน ๒.การพัฒนาองค์การบริหาร กองทุน ๓.การกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้าน และ ๔.การเสริมสร้างบรรยากาศการ บริหารจัดการกองทุนซึ่งได้เสนอแนะให้นำไปใช้ในกระบวนการพัฒนากองทุนหมู่บ้านผ่านศูนย์ ประสานงานองค์กรชุมชนระบบหมู่บ้านและระดับตำบลโดยเน้นระบบองค์การบริหารจัดการ เป็นหลัก กล่าวคือ ควรเริ่มต้นและให้น้ำหนักต่อการพัฒนาองค์การบริหารกองทุนหมู่บ้านสำหรับ ยุทธวิธีอื่นถือเป็นตัวเสริมให้การพัฒนาองค์การบริหารกองทุนให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้นเท่านั้น^{๖๕}

ประดิษฐ์ ตีวัฒนกุล ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกรุงเทพมหานคร : ศึกษาการพัฒนารูปแบบ ที่เหมาะสม” ผลการวิจัยพบว่า แนวความคิดในการปฏิรูประบบการบริหารกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ มองว่ากรุงเทพมหานคร ใหญ่โตเกินไปควรที่จะแบ่งหน่วยงานย่อยเพื่อความ คล่องตัว กลุ่มที่ ๒ มองว่าได้อยู่แล้วแต่จะต้องปรับปรุงในส่วนขั้นตอนการบริหารและเพิ่มอำนาจหน้าที่ กลุ่มที่ ๓ มองว่า จะต้องแบ่งอำนาจให้สำนักงานเขตรับผิดชอบมากขึ้นเพื่อการบริหารประชาชนทาง ผู้วิจัยได้เสนอแนะที่มีความจำเป็นจะต้องพัฒนารูปแบบอีก ๓ ระยะสั้นใช้รูปแบบเช่นเดิมแต่ควร กระจายอำนาจให้กับสำนักงานเขตมากขึ้น ระยะกลาง ควรแบ่งการบริหารเป็น ๓ ระดับ ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร ผู้ทรงคุณวุฒิสภากรุงเทพมหานครและสภาเอกรูปประจำเขต และระยะยาวจะต้อง จัดตั้งสำนักงานเขตบริหารท้องถิ่น มีประธานเขตและข้าราชการประจำหรือมาจากการเลือกตั้ง^{๖๖}

^{๖๔} ชีระพล เพ็ญจันทร์, ดร., “การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร,

^{๖๕} ประจักษ์ ผลเรือง, ดร., “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน” , วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓).

^{๖๖} ประดิษฐ์ ตีวัฒนกุล, การบริหารกรุงเทพมหานคร : ศึกษาการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสม, รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๑).

วิทยา จันทรแดง ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า ๑)นโยบายการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน ๒)ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน ๓)รูปแบบใหม่ที่ค้นพบคือ การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยในครั้งนี้นำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ คือ ๑)การมีส่วนร่วมที่สนับสนุนชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคีสนับสนุน ๒)ระบบสนับสนุนชุมชนเข้มแข็งได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์และมีแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง ๓)แนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ แนวทางด้านการฟื้นฟูชุมชน แนวทางด้านการปรับตัวของชุมชนและแนวทางด้านการดำรงอยู่ของชุมชน^{๖๗}

พระคณพศ กิตติสาร ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาลกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร พนักงานและลูกจ้างต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และประสบการณ์ทำงานที่อยู่ในอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี พบว่าผู้บริหาร พนักงานและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางกรวยมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมไม่แตกต่างกัน^{๖๘}

สุธี เดชเพชร ได้วิจัยเรื่อง “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานเรือนจำ : กรณีศึกษาเรือนจำกลางบางขวาง” พบว่าความคิดเห็นของข้าราชการเรือนจำกลางบางขวางต่อการบริหารงานเรือนจำกลางบางขวางตามหลักธรรมาภิบาลพบว่าด้านหลักการมีส่วนร่วมภาพรวมและรายด้านกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับปานกลางสำหรับผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีผลทำให้ทัศนคติที่มีต่อการบริหารงานเรือนจำกลางบางขวางตามหลักธรรมาภิบาลต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ ด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมและรายด้านทั้ง ๖ ด้านไม่มีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานเรือนจำกลางบางขวางตามหลักธรรมาภิบาลต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{๖๙}

^{๖๗} วิทยา จันทรแดง, ดร., “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตภาคกลางตอนบน”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (คณะรัฐประศาสนศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๔).

^{๖๘} พระคณพศ กิตติสาร (ประกอบเสียง), “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๖๙} สุธี เดชเพชร, “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารเรือนจำ : กรณีศึกษาเรือนจำกลางบางขวาง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กรหรือหน่วยงานพอสรุปได้ว่า การบริหารงาน ก็คือ การทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพื่อเป้าหมายแห่งความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร

๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุพบว่าผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้ **ธีรพันธ์ อินตะปาน** ศึกษาเรื่อง “การประเมินผลการนำนโยบายการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุไปปฏิบัติ” พบว่าการประเมินผลการนำนโยบายการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุไปปฏิบัตินั้นพบปัญหาในการประเมินการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องล่าช้า ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการ รวมไปถึงงบประมาณการถ่ายโอนเงินของภาครัฐล่าช้าและไม่เพียงพอต่อผู้สูงอายุในการจัดการบริการสวัสดิการของรัฐต่อผู้สูงอายุพบว่าบริการที่รัฐดำเนินการอยู่ยังไม่เพียงพอ หลายบริการที่รัฐดำเนินการอยู่ยังไม่สามารถกระจายได้ทั่วถึงและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุรวมทั้งการบริการบางอย่างยังล่าช้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุที่ยากจนและด้อยโอกาสอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ บริการที่รัฐได้ดำเนินการเป็นการสงเคราะห์เฉพาะหน้ามากกว่าการพัฒนาผู้สูงอายุให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว กลไกที่รัฐใช้ในการจัดสวัสดิการสังคมในระดับหมู่บ้าน ขาดการเตรียมองค์กรให้เข้มแข็ง ดังนั้นกลไกในการบริหารจัดการจึงเป็นการบริหารจัดการภายใต้โครงสร้างอำนาจรัฐควบคู่กับระบบอุปถัมภ์เกือบทุกกระบวนการเป็นการรวมศูนย์ สั่งการ ขาดการติดตาม ควบคุม กำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ประกอบกับใช้หลักเกณฑ์ทางวิชาชีพในการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ยากจนและด้อยโอกาสไม่เหมาะสมไม่สอดคล้องกับปัญหาผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนจึงทำให้การจัดสรรเบี้ยยังชีพและการคัดเลือกผู้สูงอายุเข้าสถานสงเคราะห์ไม่สามารถบรรลุตามนโยบายที่รัฐกำหนดไว้และไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้สูงอายุได้^{๗๐}

พรมณีย์ ภิญญ ศึกษาเรื่อง “การศึกษานโยบายด้านการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา” พบว่า นายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพในระดับสูงเช่นเดียวกับภารกิจด้านอื่นๆของเทศบาล มีการวางแผนรองรับเป็นอย่างดีและเป็นระบบความพึงพอใจต่อนโยบายของเทศบาลในการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ พบว่า มีความพึงพอใจในหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุในระดับปานกลาง ผู้สูงอายุต้องการเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพให้มากขึ้นเพราะคนละ ๕๐๐ บาทต่อเดือนไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ด้านการกำหนดนโยบายเห็นว่าเทศบาลมีความอิสระในการกำหนดนโยบายจึงสามารถดำเนินนโยบายด้านการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพได้ดีกว่าที่หน่วยราชการส่วนเดิม(กรมประชาสงเคราะห์)ดำเนินงานเพราะท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนทราบปัญหาความ

^{๗๐} ธีรพันธ์ อินตะปาน, “การประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”, ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑).

ต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดีสามารถแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างเหมาะสมและตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากกว่า พบว่า เทศบาลยังขาดอัตรากำลังบุคลากรในการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพและมีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุได้ตามความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่^{๗๑}

จตุพร ตันเสา ศึกษาเรื่อง“การจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่”ซึ่งทำการศึกษากำหนด ๕ องค์การบริหารส่วนตำบล คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด องค์การบริหารส่วนตำบลดอนเปา องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี้อง องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรวงทองและองค์การบริหารส่วนตำบลแม่วิน พบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมากในด้านความพึงพอใจบุคลากร รองลงมาคือ ความพึงพอใจการประชาสัมพันธ์และลำดับสุดท้าย คือ ความพึงพอใจการดำเนินการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีเป็นที่พึงพอใจของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเป็นรายองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ยังมีบางองค์การบริหารส่วนตำบล คือ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนเปาควรมีการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการในเรื่องการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและการดำเนินการจัดการเบี้ยยังชีพให้ดีขึ้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งประสบเหมือนกันก็คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีจำนวนมากเกินกว่างบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลจะช่วยเหลือให้ได้ทั่วถึงและครบถ้วน นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีปัญหาอุปสรรคในการมาติดต่อขอรับเบี้ยยังชีพจากองค์การบริหารส่วนตำบลคือผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเดินทางมารับเบี้ยยังชีพที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลลำบากเนื่องจากมีปัญหาสุขภาพและระยะทางจึงมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำเงินเบี้ยยังชีพไปจ่ายให้แก่ผู้สูงอายุที่หมู่บ้าน โดยจ่ายเป็นเงินสดต้องการรับเป็นรายเดือนละ ๑ ครั้ง มากกว่าราย ๓ เดือน หรือ ๖ เดือนและความต้องการส่วนใหญ่ก็คือต้องการให้เพิ่มจำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มากขึ้น^{๗๒}

ยุคลธร โสติก้าแหง ศึกษาเรื่อง“ประสิทธิภาพของการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยตะพานอำเภอวิเศษชัยชาญจังหวัดอ่างทอง”พบว่า ควรจัดตั้งงบประมาณให้เพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุที่มีเป็นจำนวนมากทั้งนี้รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ โดยให้คำนึงถึงรายรับขององค์การบริหารส่วนตำบลการประมาณการรายรับด้านเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประมาณการจากการจัดสรรเงินอุดหนุนของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เคยได้รับการจัดสรรและมีการตั้งจ่ายจากเงินรายได้แต่จำนวนรายยังไม่มากยังมีผู้มีสิทธิที่ยังขึ้นบัญชีรออีกจำนวนหลายราย อัตราการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเดือนละ ๕๐๐ บาท

^{๗๑} พรหมณีย์ ภิญโญ. (๒๕๕๑), “การศึกษานโยบายการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา”, การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑).

^{๗๒} จตุพร ตันเสา, “การจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่”, การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑).

ไม่เพียงพอกับการยังชีพควรเพิ่มขึ้นเป็น ๑,๐๐๐ บาท แต่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยตะพานเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กมีรายได้ไม่มากซึ่งอาจจะทำได้ยากจึงควรมีการส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ด้านประสิทธิภาพของการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีการดำเนินการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพปีละ ๒ ครั้งๆ ละ ๖ เดือนโดยการโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์และการโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิ ตามความประสงค์ของผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์การจ่ายเงินสงเคราะห์เดือนละ ๑ ครั้ง มีข้อเสียในด้านการทำงานของเจ้าหน้าที่เป็นการเพิ่มงานการจัดทำฎีกา ส่วนการรับเงิน ๖ เดือน ๑ ครั้งผู้สูงอายุหลายคนเห็นว่าได้รับเป็นเงินก้อนสะดวกไม่เสียเวลา ไม่ต้องเสียค่าพาหนะไปรับเงินทุกเดือนการโอนเงินเข้าบัญชีจะสะดวกกับผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรงส่วนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางไปรับเองจะมอบอำนาจให้ลูกหลานหรือญาติพี่น้องทำให้เกิดปัญหาคือผู้สูงอายุได้รับเงินไม่ครบจำนวนส่วนการจ่ายเงินสดทำให้เกิดความสะดวกต่อผู้สูงอายุแต่ทำให้เกิดการเสี่ยงที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเงินจำนวนมากและสมาชิกใช้เป็นประโยชน์ในการหาเสี่ยงให้ตนเอง การจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้านการจ่ายให้ผู้มีสิทธิรับเงินมีข้อค้นพบ คือ มีความถูกต้องรวดเร็วมีการให้บริการผู้สูงอายุตรงตามความต้องการ มีการจัดทำหนังสือมอบอำนาจให้แก่ผู้ประสงค์จะมอบอำนาจให้กับบุคคลที่ไว้ใจทางด้านการเก็บรักษาหลักฐานการจ่ายเงิน หรือ โอนเงินได้มอบหมายให้หัวหน้าส่วนการคลังเป็นผู้เก็บรักษาหลักฐานการโอนเงินแนบประกอบฎีกาการเบิกจ่าย มีการแยกแฟ้มไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการเรียกตรวจสอบ มีการป้องกันข้อมูลสูญหายโดยการใช้คอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูลโดยแยกเก็บข้อมูลไว้ในแหล่งต่างๆ เช่นแยกเก็บใส่แผ่นดิสก์ แฟรตไดร์และมีการแยกใช้คอมพิวเตอร์เฉพาะงานด้านผู้สูงอายุด้านการรายงานผลการดำเนินงานด้านความถูกต้องมีการรายงานผลการดำเนินงานในการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้อำเภอและสำนักงานท้องถิ่นตามแบบและระยะเวลาที่กำหนด มีการรายงานให้ประชาชนทราบจากการปิดประกาศและการประกาศตามวิทยุกระจายเสียงมีการรายงานผลการดำเนินงานด้วยความรวดเร็วและเป็นปัจจุบันให้กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น การเสียชีวิตของผู้มีสิทธิรับเงิน หรือการเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุให้ผู้บริหารทราบและรายงานจังหวัด^{๗๓}

๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔

พุทธศาสนาเกิดขึ้นมานานเป็นระยะกว่าสองพันปี หากมองในแง่ของทฤษฎีองค์การแล้วก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าทำไมองค์กรศาสนานี้จึงมีความเข้มแข็งและยั่งยืนจนถึงปัจจุบันสมัยก่อนผู้บริหารทั่วไปมักมองข้ามแหล่งความรู้นี้ไปไม่ว่าจะเป็นด้วยความถูกต้องคุณความดีไม่สนใจไม่รู้หรือมีอคติหากแต่ปัจจุบันนี้ เริ่มมีผู้ให้ความสนใจธรรมะในพุทธศาสนามากขึ้นโดยเฉพาะการนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร สังคหวัตถุ ๔ ก็เป็นหลักธรรมอันหนึ่งที่เหมาะสมกับการบริหารการปกครองคนหมู่มากเพราะเป็นหลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน ประสานชนให้เกิดความสามัคคีกัน ดังนั้นจึงได้มีผู้สนใจให้การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงาน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ไว้ดังนี้

^{๗๓} ยุคลธร โสติก้าแหง, “ประสิทธิภาพของการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยตะพาน อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง”, การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒).

พระครูวินัยธรยิ่งยง ธมฺมวโร (โหมตศิริ) ศึกษาวิจัยเรื่อง“ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไห อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา”ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ ๕๔.๕ มีอายุระหว่าง ๔๐-๔๙ ปี ร้อยละ ๓๑.๓ มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ ๓๑.๑ มีอาชีพรับจ้างร้อยละ ๓๑.๘ มีรายได้ต่อเดือน ระหว่าง ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๔๖.๑และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางกะไห มากกว่า ๒๐ ปี ร้อยละ ๖๓.๗ การให้บริการประชาชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไหอำเภอมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย ๓.๙๑และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ด้านทาด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา ด้านสมานัตตอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันเมื่อเปรียบเทียบความเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไหอำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางกะไหที่ต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไห โดยรวมไม่แตกต่างกัน^{๗๔}

ราชันย์ ธงชัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง“ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสังคหวัตถุ ๔ ของหน่วยงานสัสดีอำเภอมืองจังหวัดระยอง”พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านทาด้านเป็นอันดับแรก รองลงมามีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านปิยวาจาและสุดท้ายมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านอรรถจริยาโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากผลการศึกษาด้านปัญหาและอุปสรรค การลงบัญชีทหารกองเกิน ณ หน่วยสัสดี อำเภอมืองจังหวัดระยองเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชาชนที่มีอาชีพทำการเกษตรกรรมและประมงน้ำเค็มจึงทำให้ประชาชนไม่ได้รับข่าวสารจากทางราชการและได้รับรู้ถึงสิทธิและประโยชน์ที่พึงได้จากการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการและโทษที่จะได้รับตามกฎหมายที่บัญญัติไว้จากกรณีที่ไม่มารับหมายภายในระยะเวลาที่กำหนดและถือว่ามีความผิดทางอาญาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ราชการควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารจากทางราชการเพื่อประโยชน์ของประชาชน^{๗๕}

^{๗๔} พระครูวินัยธรยิ่งยง ธมฺมวโร (โหมตศิริ), “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไห อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๗๕} ราชันย์ ธงชัย, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสังคหวัตถุ ๔ ของหน่วยงานสัสดีอำเภอมือง จังหวัดระยอง”, **วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

ปณณร เที่ยนชัยพฤกษ์ ศึกษาวิจัยเรื่อง“การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ”ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคะแนนการเห็นด้วยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตตา ด้านทานและด้านอรรถจริยาอยู่ในหลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคะแนนการเห็นด้วยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตตา ด้านทานและด้านอรรถจริยา อยู่ในระดับมากทั้งหมดตามลำดับ ผลการศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคหวัตถุ ๔ ของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ กับการผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกโดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ๒ ด้าน คือ ด้านปิยวาจาและสมานัตตตาและอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านทาน และอรรถจริยา^{๗๖}

พระสักรัย จิตตสุโก (ลุ่มดี) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง“ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเทศบาลนครสวรรค์”ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มารับบริการจากสำนักงานเทศบาลนครสวรรค์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๗ มีอายุ ๒๐-๓๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๒ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘ อาชีพค้าขาย/นักธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔ และมีรายได้ ๗,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาทคิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเทศบาลนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน^{๗๗}

อนงคนัญ แก้วไพฑูรย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์”ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๓.๗๕ ในด้านสมานัตตตา ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ ๓.๔๑ ในด้านปิยวาจาเมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้วพบว่าบุคคลที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ สำหรับอายุและอาชีพมีความพึงพอใจไม่แตกต่าง ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการประชาชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔

^{๗๖} ปณณร เที่ยนชัยพฤกษ์, “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๗๗} พระสักรัย จิตตสุโก (ลุ่มดี), “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเทศบาลนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ประชาชนที่มาขอรับบริการยังไม่เข้าใจใน ขั้นตอนและเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ขาดการประสานงาน สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่พูดจาไม่ไพเราะ เจ้าหน้าที่ไม่กระตือรือร้นในการช่วยเหลือตลอดจนเจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติ ผลที่ได้ คือ ประชาชนที่มารับการบริการไม่เกิดความประทับใจแนวทางการปรับปรุงการให้บริการ ประชาชนของที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ คือ เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาด้านการบริการอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นควรมีการอบรมด้านคุณธรรมโดยนำหลักธรรมเข้ามา ประยุกต์ใช้โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ ๔ อันได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา คือ โอบอ้อม อารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ประชาชนและวางตัวเหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อมีความ ยึดหยุ่นในการให้บริการ รวมทั้งเน้นการบริการที่สามารถนำมาซึ่งความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการและ ส่งผลย้อนกลับไปยังผู้ให้บริการโดยทำให้ประชาชนผู้รับบริการรู้สึกประทับใจในการให้บริการ^{๗๘}

ราชนัย ธงชัย, พันโท ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ ในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสังคหวัตถุ ๔ ของหน่วยงานสัสดี อำเภอเมือง จังหวัดระยอง” ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกิน ตามแนวสังคหวัตถุ ๔ ของหน่วยสัสดี อำเภอเมือง จังหวัดระยองมีความพึงพอใจต่อการให้บริการใน ด้านทาน เป็นอันดับแรก รองลงมามีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านปิยวาจาและสุดท้ายมีความ พึงพอใจต่อการให้บริการในด้านสมานัตตตาโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านปัญหา และอุปสรรค การลงบัญชีทหารกองเกิน ณ หน่วยสัสดีอำเภอเมือง จังหวัดระยองเมื่อเปรียบเทียบกับ จำนวนประชาชนที่มีอาชีพทำการเกษตรกรรมและประมงน้ำเค็ม จึงทำให้ประชาชนไม่ได้รับข่าวสาร จากทางราชการและได้รู้ถึงสิทธิและประโยชน์ที่พึงได้รับจากการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการ และโทษที่จะได้ตามกฎหมายที่บัญญัติไว้จากกรณีที่ไม่มารับหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด และถือ ว่ามีความผิดทางอาญาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ราชการควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ ประชาชนได้รับข่าวสารจากทางราชการ เพื่อประโยชน์ของประชาชน^{๗๙}

สมหมาย บัวจันทร์, พันตรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจ ในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในภาพรวมอยู่ ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้าน

^{๗๘} อนุคนาญ แก้วไพฑูรย์, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของ ฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๗๙} พันโท ราชนัย ธงชัย, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกิน ตามแนวสังคหวัตถุ ๔ ของหน่วยงานสัสดีอำเภอเมือง จังหวัดระยอง”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

สมานัตตตามากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ด้านทาน ด้านอัตถจริยาและลำดับสุดท้ายคือ ด้านปิยวาจาเมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้วพบว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความพึงพอใจต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับเพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพมีผลไม่ต่างกัน^{๘๐}

รภัสสา พานิกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดงานของรัฐบาลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : กรณีศึกษาศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางานกระทรวงแรงงาน” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดหางานของศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางานกระทรวงแรงงาน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มาใช้บริการจัดหางานที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดหางานของศูนย์จัดหางานกรมการจัดหางานกระทรวงแรงงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนประชาชนที่มาใช้บริการจัดหางานที่มีสถานภาพสมรส สถานภาพการทำงาน ระดับการศึกษาและรายได้ที่ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดหางานของศูนย์จัดหางาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕^{๘๑}

มณีนุช ไพรติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“การนำหลักสังคหวัตถุ ๔ ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท พรอพเพอร์ตี้ แคร้ เซอร์วิสเชส(ประเทศไทย) จำกัด” ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท พรอพเพอร์ตี้ แคร้ เซอร์วิสเชส(ประเทศไทย)จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ๓ อันดับแรกได้แก่ ท่านรู้สึกภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทำงานในองค์กรนี้ ท่านปฏิบัติงานอย่างเต็มและดีที่สุดเพื่อให้องค์กรประสบผลสำเร็จและท่านมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงานซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙, ๔.๐๗ และ ๔.๐๗ ตามลำดับและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ องค์กรสนับสนุนให้ท่านมีโอกาสดำเนินการร่วมกับเพื่อนพนักงานภายในองค์กรและผู้บริหารตามโอกาสสมควรซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๑ เมื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาการทำงานและฝ่าย/แผนกที่สังกัด พบว่า พนักงานที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกันทุกด้าน ผลการศึกษา

^{๘๐} พันตรี สมหมาย บัวจันทร์, “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๘๑} รภัสสา พานิกุล, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดงานของรัฐบาลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : กรณีศึกษาศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางานกระทรวงแรงงาน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ความสัมพันธ์ระหว่างสังคหวัตถุ ๔ กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานพบว่าปัจจัยด้านสมานัตตตา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ปัจจัยด้านอัตถจริยาและปิยาจามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงส่วนปัจจัยด้านทานมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง^{๘๒}

ธิดารัตน์ ศิลวรรณโณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“ความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กรณีศึกษาอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนบุคคลมีความคิดเห็นว่างค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๘)เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พนักงานส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านทาน ด้านปิยาจา ด้านอัตถจริยาและด้านสมานัตตตาอยู่ในระดับมากทุกด้าน(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๓, ๓.๕๙, ๓.๕๖, ๓.๕๕ ตามลำดับ) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่สะเรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนพนักงานส่วนตำบลที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย^{๘๓}

วัฒนา ภัคสังข์ , ดาบตำรวจ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๓.๙๓ในด้านทาน และด้านสมานัตตตาส่วน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ ๓.๘๗ในด้านอัตถจริยา เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว พบว่าบุคคลที่มีเพศและอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับ อายุและการศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๘๔}

^{๘๒} มณีนุช ไพรดี,” การนำหลักสังคหวัตถุ ๔ ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท พรอพเพอร์ตี้ แคร่ เซอร์วิสเชส(ประเทศไทย)”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๘๓} ธิดารัตน์ ศิลวรรณโณ, “ความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กรณีศึกษาอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๘๔} วัฒนา ภัคสังข์, ดาบตำรวจ, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

พระครูปลัดวันชาติ วิชาติ (ยอดดำเนิน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๕๒ มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๐๓ มีระดับการศึกษา ปวส./ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๓ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของวัดนครสวรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ, อายุ, ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์โดยรวมไม่แตกต่างกัน^{๘๕}

พระยุทธิภูมิ ธมฺมธโร (สังชาติ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอณาแก จังหวัดนครพนม”จากการศึกษาพบว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอณาแก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ ๔ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน:ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอณาแก จังหวัดนครพนมโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพ อายุ อาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอณาแกจังหวัดนครพนมไม่แตกต่างกัน^{๘๖}

---

^{๘๕} พระครูปลัดวันชาติ วิชาติ, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช, ๒๕๕๔).

^{๘๖} พระยุทธิภูมิ ธมฺมธโร (สังชาติ), “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอณาแก จังหวัดนครพนม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าประชาชนมีความพึงพอใจในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในส่วนข้อเสนอแนะประชาชนต้องการให้ให้ขั้นตอนการให้บริการขององค์กรบริหารส่วนตำบลมีความเหมาะสมชัดเจนรวดเร็ว พนักงานควรพูดจาทักทายด้วยน้ำเสียงที่จริงใจ สุภาพดูแลเอาใจใส่ผู้มาใช้บริการอยู่เสมอและควรให้บริการโดยยึดกฎระเบียบให้ความเท่าเทียมกันและเป็นธรรม

สรุปได้ว่าหลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นที่ยอมรับสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารของทุกองค์กร เป็นหลักธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน ประสานความสัมพันธ์อันดีงามให้เกิดขึ้นในชนหมู่มากเป็นหลักแห่งการเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ซึ่งกันและกันเพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข เป็นหลักธรรมะที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีกันในหมู่คณะไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่มีขนาดเล็กหรือองค์กรขนาดใหญ่ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยหัวข้อ รูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๘ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๘ สรุปการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการวิจัยรูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
๑	การพัฒนา รูปแบบการ บริหารจัดการ ความรู้ใน สถาบัน อุดมศึกษาไทย	บุญส่ง หาญพานิช	๒๕๕๒	ปริมาณ	ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา มีความต้องการในระดับมากขณะที่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเกิดขึ้นในระดับค่อนข้างน้อยในทุกด้านที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการความรู้ ได้แก่ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การบริการความรู้ การสื่อสารความรู้ การใช้เทคโนโลยีลักษณะงานที่ผู้บริหารมีความต้องการในระดับมากให้มีการนำองค์ความรู้ใหม่ๆ ซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการความรู้ไปใช้ได้แก่ การประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมา

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
					คือ การพัฒนาการเรียนการสอน หลักสูตร เทคโนโลยีห้องสมุด การ วิจัย การประเมินความดีความชอบ การดำรงรักษาบุคลากรการสร้าง นักวิชาการการกำหนดภาระงานของ บุคลากรและการบริการความรู้
๒	การบริหาร จัดการภาครัฐ ที่มี ประสิทธิภาพ ของสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษา	ธีรพล เพ็งจันทร์	๒๕๕๒	ปริมาณ	๑.ปัจจัยการบริหารจัดการภาครัฐที่มี ประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้ ๑)การบริหารการเปลี่ยนแปลง ๒)ด้านกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลง ๓)ด้านประสิทธิภาพตามแผนการ ปฏิบัติราชการ ๔)ด้านภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ๕)ด้านการบริหาร จัดการความเสี่ยง ๖)ด้านการให้ ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย ๗)ด้านการมุ่งเน้น ทรัพยากรบุคคล ๘)ด้านประสิทธิภาพ ของการปฏิบัติราชการ ๙)ด้าน คุณภาพวิชาการ ๑๐)ด้านการพัฒนา บุคลากร ๑๑)ด้านลักษณะสำคัญของ องค์กร ๑๒)ด้านระบบสนับสนุนการ เปลี่ยนแปลง ๑๓)ด้านประสิทธิผล ตามตัวชี้วัด

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
					๒. แนวทางในการบริหารจัดการ ภาครัฐที่มีประสิทธิภาพของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจาก ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ พบว่าปัจจัยที่ค้นพบใน การวิจัยมีความถูกต้องเป็นไปได้ และใช้ประโยชน์ได้จริง ๒ แนวทาง ในการบริหารจัดการภาครัฐที่มี ประสิทธิภาพของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาจากความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าปัจจัยที่ค้นพบในการวิจัยมี ความถูกต้องเป็นไปได้และใช้ ประโยชน์ได้จริง
๓	การพัฒนา รูปแบบการ บริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้าน	ประจักษ์ ผลเรือง	๒๕๕๒	ปริมาณ	กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ประสบ ปัญหาที่มีสภาพความรุนแรงใน ระดับปานกลาง ปัญหาที่มีความ รุนแรงมากที่สุดตามลำดับได้แก่ ด้านระบบหมู่บ้าน ด้านสมาชิก ด้านระบบสนับสนุนและด้าน องค์การบริหารปัจจัยที่มีอิทธิพล ทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน มากที่สุดคือระบบองค์การการ บริหารจัดการ รองลงมาได้แก่ ระบบสนับสนุนระบบหมู่บ้านและ ระบบสมาชิกตามลำดับ ตัวแบบ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ สร้างขึ้นและผ่านกระบวนการ

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
					พัฒนาแล้ว สามารถสังเคราะห์กลั่นกรองและคัดสรรไว้เฉพาะที่สำคัญเพียง ๔ ยุทธวิธี คือ ๑.การพัฒนากระบวนการบริหารกองทุน ๒.การพัฒนาองค์กรการบริหารกองทุน ๓.การกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านและ ๔.การเสริมสร้างบรรยากาศการบริหารจัดการกองทุน ซึ่งได้เสนอแนะให้นำไปใช้ในกระบวนการพัฒนากองทุนหมู่บ้านผ่านศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระบบหมู่บ้านและระดับตำบลโดยเน้นระบบองค์กรการบริหารจัดการเป็นหลัก กล่าวคือควรเริ่มต้นและให้น้ำหนักต่อการพัฒนาองค์กรการบริหารกองทุนหมู่บ้านสำหรับยุทธวิธีอื่นถือเป็นตัวเสริมให้การพัฒนาองค์กรการบริหารกองทุนให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้นเท่านั้น
๔	การบริหาร กรุงเทพ มหานคร : ศึกษาการ พัฒนารูปแบบที่ เหมาะสม	ประดิษฐ์ ดีวัฒนกุล	๒๕๕๑	ปริมาณ	แนวความคิดในการปฏิรูประบบการบริหารกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ มองว่ากรุงเทพมหานครใหญ่โตเกินไปควรที่จะแบ่งหน่วยงานย่อยเพื่อความคล่องตัว กลุ่มที่ ๒ มองว่า ดีอยู่แล้วแต่จะต้องปรับปรุงในส่วนขั้นตอนการบริหารและเพิ่มอำนาจหน้าที่ กลุ่มที่ ๓ มองว่า จะต้องแบ่งอำนาจให้สำนักงานเขตรับผิดชอบมากขึ้นเพื่อการบริหารประชาชนทางผู้วิจัยได้เสนอแนะที่มีความจำเป็นจะต้องพัฒนารูปแบบอีก ๓ ระยะสั้นใช้รูปแบบเช่นเดิมแต่ควรกระจายอำนาจให้กับสำนักงานเขตมาก

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
					ขึ้นระยะกลาง ควรแบ่งการบริหาร เป็น ๓ ระดับ ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร ผู้ทรงคุณวุฒิสภา กรุงเทพมหานครและสภาเอกรูป ประจำเขตและระยะยาวจะต้อง จัดตั้งสำนักงานเขตบริหารท้องถิ่น มีประธานเขตและข้าราชการประจำ หรือมาจากการเลือกตั้ง
๕	การพัฒนา รูปแบบการ บริหารจัดการ ชุมชนเข้มแข็ง ตามแนว ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียงในเขต จังหวัดภาค กลางตอนบน	วิทยา จันทร์แดง	๒๕๕๔	ปริมาณ	๑)นโยบายการนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้าง ชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการใน ด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กร ชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ ของคนในชุมชน ๒)ชุมชนมีการ ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน ๓)รูปแบบใหม่ที่ค้นพบคือการ บริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบ บูรณาการตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยในครั้งนี้ นำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ คือ ๑)การมี ส่วนร่วมที่สนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง แบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคีสนับสนุน ๒)ระบบสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์และมีแนวทาง ในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้าง ชุมชนเข้มแข็ง ๓)แนวทางในการ สร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ แนวทาง

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
					ด้านการฟื้นฟูชุมชน แนวทางด้าน การปรับตัวของชุมชนและแนวทาง ด้านการดำรงอยู่ของชุมชน
๖	การบริหารงาน ขององค์การ บริหารส่วน ตำบลตามหลัก ธรรมาภิบาล กรณีศึกษา องค์การบริหาร ส่วนตำบลใน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี	พระคณพศ กิตติสารโร	๒๕๕๓	ปริมาณ	ความคิดเห็นของ ผู้บริหาร พนักงาน และ ลูกจ้าง ต่อ การบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วน ตำบลอำเภอบางกรวย จังหวัด นนทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และ ประสบการณ์ทำงานที่อยู่ในอำเภอ บางกรวยจังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้บริหาร พนักงานและลูกจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลใน เขตอำเภอบางกรวยมีความคิดเห็น ต่อการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลโดยรวมไม่แตกต่างกัน
๗	การประเมินผล การนำนโยบาย การจ่ายเงิน สงเคราะห์เพื่อ การยังชีพ สำหรับผู้สูงอายุ ไปปฏิบัติ	ธีรพันธ์ อินตะปาน	๒๕๕๑	ปริมาณ	การประเมินผลการนำนโยบายการ จ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ สำหรับผู้สูงอายุไปปฏิบัตินั้น พบ ปัญหาในการประเมินการทำงาน ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องล่าช้า ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการ รวมไปถึงงบประมาณการถ่ายโอน เงินของภาครัฐล่าช้าและไม่ เพียงพอต่อผู้สูงอายุในการจัดการ บริการสวัสดิการของรัฐต่อผู้สูงอายุ

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
					พบว่าบริการที่รัฐดำเนินการอยู่ยังไม่เพียงพอหลายบริการที่รัฐดำเนินการอยู่ยังไม่สามารถกระจายได้ทั่วถึงและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ รวมทั้งการบริการบางอย่างยังล่าช้า ไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุที่ยากจนและด้อยโอกาสอย่างแท้จริง
๘	การศึกษา นโยบายด้าน การจ่ายเงิน สงเคราะห์เบี้ย ยังชีพผู้สูงอายุ ของเทศบาล เมืองฉะเชิงเทรา	พรมณีย์ ภิญโญ	๒๕๕๑	ปริมาณ	มีความอิสระในการกำหนดนโยบายจึงสามารถดำเนินนโยบายด้านการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพได้ดีกว่าที่หน่วยราชการส่วนเดิม (กรมประชาสงเคราะห์) ดำเนินงาน เพราะท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนทราบปัญหาความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี และสามารถแก้ไขปัญหให้กับประชาชนได้อย่างเหมาะสมและตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าพบว่าเทศบาลยังขาดอัตรากำลังบุคลากรในการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพและมีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุได้ตามความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ซึ่งต้องอาศัยงบประมาณประเภทเงินอุดหนุนจากภาครัฐเป็นงบประมาณหลัก

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
๙	การจัดการเบี้ย ยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การ บริหารส่วน ตำบลในอำเภอ แม่วาง จังหวัด เชียงใหม่	จตุพร ตันเสา	๒๕๕๑	ปริมาณ	ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อ การจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอ แม่วางจังหวัดเชียงใหม่ผู้สูงอายุส่วน ใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมากใน ด้านความพึงพอใจบุคลากร รองลงมาคือความพึงพอใจการ ประชาสัมพันธ์และลำดับสุดท้าย คือ ความพึงพอใจการดำเนินการ การจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอ แม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ในภาพ รวมอยู่ในระดับที่ดีเป็นที่พึงพอใจ ของผู้สูงอายุส่วนตำบล คือ องค์การ บริหารส่วนตำบลตอนเปาควรมีการ พัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการ ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และการดำเนินการจัดการเบี้ยยังชีพ ให้ดีขึ้นส่วนปัญหาและอุปสรรค ที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง ประสบเหมือนกันก็คือผู้สูงอายุใน พื้นที่มีจำนวนมากเกินกว่า งบประมาณขององค์การบริหารส่วน จะช่วยเหลือให้ได้ทั่วถึงและ ครบถ้วน

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
๑๐	ประสิทธิภาพ ของการจ่ายเงิน สงเคราะห์เบี้ย ยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การ บริหารส่วน ตำบล ห้วย ตะพาน อำเภอ วิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง	ยุคลธร โสติก้า แหง	๒๕๕๒	ปริมาณ	ควรจัดตั้งงบประมาณให้เพียงพอกับ จำนวนผู้สูงอายุที่มีเป็นจำนวนมาก อัตราการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเดือนละ ๕๐๐ บาทไม่เพียงพอกับการยังชีพ ควรเพิ่มขึ้นเป็น ๑,๐๐๐ บาท ควรมี การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุมีอาชีพ เสริมเพิ่มรายได้ด้านประสิทธิภาพ ของการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุมีการดำเนินการจ่ายเงิน สงเคราะห์เพื่อการยังชีพปีละ ๒ ครั้ง ละ ๖ เดือนโดยการโอนเข้า บัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้มีสิทธิ ได้รับเงินสงเคราะห์และการโอนเข้า บัญชีเงินฝากธนาคารในนามบุคคลที่ ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิตาม ความประสงค์ของผู้มีสิทธิได้รับเงิน สงเคราะห์การจ่ายเงินสงเคราะห์ เดือนละ ๑ ครั้งผู้สูงอายุหลายคน เห็นว่าได้รับเป็นเงินก้อนสะดวกไม่ เสียเวลาไม่ต้องเสียค่าพาหนะไปรับ เงินทุกเดือนการโอนเงินเข้าบัญชีจะ สะดวกกับผู้สูงอายุที่มีสุขภาพ แข็งแรง ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถ เดินทางไปรับเองจะมอบอำนาจให้ ลูกหลาน หรือญาติพี่น้องทำให้เกิด ปัญหาคือผู้สูงอายุได้รับเงินไม่ครบ จำนวนส่วนการจ่ายเงินสดทำให้เกิด ความสะดวกต่อผู้สูงอายุ

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
๑๑	ความพึงพอใจ ของประชาชน ต่อการ บริหารงานตาม หลักสังกัดวัตถุ ๔ ขององค์การ บริหารส่วน ตำบลบางกะไ อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา	พระครู วินัยธร ยิ่งยง ธมมวโร (โหมดศิริ)	๒๕๕๒	ปริมาณ	ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิงร้อยละ ๕๔.๕ มีอายุ ระหว่าง ๔๐-๔๙ ปี ร้อยละ ๓๑.๓ มีระดับการศึกษา ระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ ๓๑.๑ มีอาชีพ รับจ้างร้อยละ ๓๑.๘ มีรายได้ต่อ เดือนระหว่าง ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๔๖.๑ และมีระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในตำบลบางกะไ มากกว่า ๒๐ ปี ร้อยละ ๖๓.๗ การ ให้บริการประชาชนตาม หลักสังกัดวัตถุ ๔ ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบางกะไ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทราโดยภาพรวมอยู่ ในระดับมากค่าเฉลี่ย ๓.๙๑ และเมื่อ พิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่าด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอติจริยา ด้านสมานัตตาอยู่ใน ระดับมากเช่นเดียวกันเมื่อ เปรียบเทียบความเห็นของ ประชาชนต่อการบริหารงานตาม หลักสังกัดวัตถุ ๔ ขององค์การ บริหารส่วนตำบลบางกะไ อำเภอ เมืองจังหวัดฉะเชิงเทราพบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ รายได้และมี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล บางกะไที่ต่างกันมีความเห็นต่อ การบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบางกะไโดยรวมไม่ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
๑๒	ความพึงพอใจ ของประชาชน ต่อการ ให้บริการในการ ลงบัญชีทหาร กองเกินตาม แนวสัณทิต ๔ ของ หน่วยงานสัสดี อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	ราชนันท์ ธงชัย	๒๕๕๑	ปริมาณ	ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้ บริการในด้านทานเป็นอันดับแรก รองลงมามีความพึงพอใจต่อ การให้บริการในด้านปียวาจาและ สุดท้ายมีความพึงพอใจต่อการ ให้บริการในด้านอรรถกรียาโดย ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากผลการศึกษาด้านปัญหาและ อุปสรรค การลงบัญชีทหารกองเกิน ณ หน่วยสัสดี อำเภอเมืองจังหวัด ระยอง เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวน ประชาชนที่มีอาชีพทำการ เกษตรกรรมและประมงน้ำเค็มจึงทำ ให้ประชาชนไม่ได้รับข่าวสารจาก ทางราชการ และได้รับรู้ถึงสิทธิและ ประโยชน์ที่พึงได้รับการตรวจ เลือกเป็นทหารกองประจำการและ โทษที่จะได้รับตามกฎหมายที่ บัญญัติไว้ จากกรณีที่ไม่มารับหมาย ภายในระยะเวลาที่กำหนดและ ถือว่ามีความผิดทางอาญาจึงจำเป็น อย่างยิ่งที่ราชการควรจัดทำเอกสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ ประชาชนได้รับข่าวสารจากทาง ราชการเพื่อประโยชน์ของประชาชน

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
๑๓	การประยุกต์ใช้ หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้าง ความผูกพันต่อ องค์การ : กรณีศึกษา โรงพยาบาล กรุงเทพ	ปิ่นธร เจียร ชัยพลกษ	๒๕๕๒	ปริมาณ	พบว่า การประยุกต์ใช้หลัก สังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพัน ต่อ องค์การ ของ พนักงาน โรงพยาบาลกรุงเทพในภาพรวมอยู่ ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ระดับคะแนนการ เห็นด้วยเรียงตามลำดับจากมากไป หาน้อยได้แก่ด้าน ปียวาจา ด้านสมานัตตตา ด้านทานและด้าน อติถจริยาอยู่ในหลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ ของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับ คะแนนการเห็นด้วยเรียงตามลำดับ จากมากไปหาน้อยได้แก่ด้าน ปียวาจา ด้านสมานัตตตา ด้านทาน และด้านอติถจริยาอยู่ในระดับมาก ทั้งหมดตามลำดับผลการศึกษา พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ด้านสังคหวัตถุ ๔ ของพนักงาน โรงพยาบาลกรุงเทพกับความผูกพัน ต่อองค์การมีความสัมพันธ์ใน เชิงบวกโดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ใน ระดับสูง ๒ ด้าน คือ ด้านปียวาจา และสมานัตตตาและอยู่ในระดับ ปานกลางคือด้านทานและอติถจริยา

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
๑๔	ความพึงพอใจ ของประชาชน ต่อการ ให้บริการตาม หลักสังกัดวัตถุ ๔ ของ สำนักงาน เทศบาล นครสวรรค์	พระศักดิ์ชัย จิตตสุโก (ลุยดี)	๒๕๕๔	ปริมาณ	ประชาชนที่มาใช้บริการจาก สำนักงานเทศบาลนครสวรรค์ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศ หญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๗ มีอายุ ๒๐-๓๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๒ มี การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็น ร้อยละ๓๒.๘ อาชีพค้าขาย/นักธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔ และมีรายได้ ๗,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาทคิดเป็น ร้อยละ ๓๗.๒ ประชาชนมีความ พึงพอใจต่อการให้บริการตาม หลักสังกัดวัตถุ ๔ ของสำนักงาน เทศบาลนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการ ให้บริการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน
๑๕	ความพึงพอใจ ของประชาชน ต่อการ ให้บริการตาม หลักสังกัดวัตถุ ๔ ของฝ่าย ทะเบียนที่ว่าการ อำเภอเมือง จังหวัด นครสวรรค์	อนงค์นาฏ แก้ว ไพฑูรย์	๒๕๕๔	ปริมาณ	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการ ให้บริการตามหลักสังกัดวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอ เมืองจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ ละด้านพบว่าความพึงพอใจของ ประชาชนต่อการให้บริการตาม หลักสังกัดวัตถุ ๔ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ ๓.๗๕ ในด้านสมานัตตดา ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ ๓.๔๑ ในด้านปียวาจาเมื่อเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของประชาชนโดย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
					พบว่าบุคคลที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับอายุและอาชีพ
๑๖	ความพึงพอใจ ของประชาชน ต่อการ ให้บริการในการ ลงบัญชีทหาร กองเกินตาม แนวสัณคหวัตถุ ๔ หน่วยงาน สัสดี อำเภอมือง จังหวัด ระยอง	ราชนันย์ ธงชัย , พันโท	๒๕๕๑	ปริมาณ	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสัณคหวัตถุ ๔ ของหน่วยสัสดี อำเภอมือง จังหวัดระยองมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านทานเป็นอันดับแรก รองลงมา มีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านปิยวาจาและสุดท้ายมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านสมานัตตดาโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
๑๗	การวิเคราะห์ และยกระดับ ความพึงพอใจ ในการให้บริการ ประชาชนตาม หลักสัณคหวัตถุ ๔ ของ สำนักงานเขต บางแค กรุงเทพมหานคร	สมหมาย บัวจันทร์ , พันตรี	๒๕๕๑	ปริมาณ	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสัณคหวัตถุ ๔ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านสมานัตตดา มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ด้านทาน ด้านอรรถจริยาและลำดับสุดท้าย คือ ด้านปิยวาจาเมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้วพบว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
					ต่างกันมีความพึงพอใจต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ สำหรับเพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพมีผลไม่ต่างกัน
๑๘	ความพึงพอใจ ของประชาชน ต่อการ ให้บริการจัดหา งานของรัฐตาม หลักสังกัดวัตถุ ๔ : กรณีศึกษา ศูนย์จัดหา งานกระทรวง แรงงาน	รภัสสา พานิกุล	๒๕๕๓	ปริมาณ	ความพึงพอใจของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดงานของศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางานกระทรวงแรงงานตามหลักสังกัดวัตถุ ๔ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มาใช้บริการจัดหางานที่มีเพศ อายุและประสบการณ์ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดหางานของศูนย์จัดหางาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานตามหลักสังกัดวัตถุ ๔ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนประชาชนที่มาใช้บริการจัดหางานที่มีสถานภาพสมรส สถานภาพการทำงาน ระดับการศึกษาและรายได้ที่ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดหางานของศูนย์จัดหางานโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
๑๙	การนำ หลักสังคหวัตถุ ๔ ไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างความ ผูกพันต่อองค์กร ของพนักงาน บริษัท พรอพ เพอร์ตี้ แคร้ เซอร์วิสเชส (ประเทศไทย) จำกัด	มณีนุช ไพโรตี	๒๕๕๓	ปริมาณ	ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท พรอพเพอร์ตี้ แคร้ เซอร์วิส เชส(ประเทศไทย)จำกัดโดยภาพ รวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก ที่สุด ๓ อันดับแรกได้แก่ ท่านรู้สึก ภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทำงานใน องค์กรนี้ ท่านปฏิบัติงานอย่างเต็ม ความและดีที่สุดเพื่อให้องค์กร ประสบผลสำเร็จและท่านมี สัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘, ๔.๐๗ และ ๔.๐๗ ตามลำดับและข้อที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ได้แก่ องค์กรสนับสนุนให้ ท่านมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กับ เพื่อนพนักงานภายในองค์กรและ ผู้บริหารตามโอกาสสมควรซึ่งมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๑ เมื่อ เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานโดยจำแนกตาม สถานภาพส่วนบุคคลได้แก่เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษารายได้ ระยะเวลาการทำงานและฝ่าย/ แผนกที่สังกัด พบว่า พนักงานที่มี สถานภาพส่วนบุคคลต่างกันมีความ ผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกันทุก ด้าน

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
๒๐	ความคิดเห็น ของพนักงาน ส่วนตำบลต่อ การบริหารงาน ขององค์การ บริหารส่วน ตำบลตาม หลักสังคหวัตถุ ๔ กรณีศึกษา อำเภอแม่สะ เรียงจังหวัด แม่ฮ่องสอน	ธิดารัตน์ ศิละวรรณ โน	๒๕๕๓	ปริมาณ	พนักงานส่วนบุคคลมีความคิดเห็น ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอแม่สะเรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยรวมอยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๕๘)เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า พนักงานส่วนตำบลมี ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตาม หลักสังคหวัตถุ๔ ในด้านทาน ด้านปียวจาด้านอัตถจริยาและด้าน สมานัตตตตตอยู่ในระดับมากทุกด้าน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๓, ๓.๕๙, ๓.๕๖, ๓.๕๕ตามลำดับ)ผลการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของ พนักงานส่วน ตำบลต่อการ บริหารงานองค์การบริหารส่วน ตำบลอำเภอแม่สะเรียงจังหวัด แม่ฮ่องสอนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ บริหารตามหลักสังคหวัตถุ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนพนักงานส่วน ตำบลที่มีเพศ ระดับการศึกษาและ ประสบการณ์การทำงานต่างกันมี ความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึง ปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัย

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
๒๑	ความพึงพอใจ ของประชาชน ต่อการ ให้บริการตาม หลักสัจจวัตถุ ๔ ของสถานี ตำรวจภูธร หนองกรด จังหวัด นครสวรรค์	ดาบตำรวจ วัฒนา ภักคสังข์	๒๕๕๖	ปริมาณ	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการ ให้บริการตามหลักสัจจวัตถุ ๔ ของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมากเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ความพึงพอใจของประชาชน ต่อการให้บริการตามหลักสัจจวัตถุ ๔ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๓.๙๓ ในด้านทานและด้านสมานัตตตา ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ ๓.๘๗ ในด้านอิตถจริยาเมื่อเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของประชาชนโดย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว พบว่าบุคคลที่มีเพศและอาชีพ ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้ การบริการไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับ อายุและการศึกษา มีความ พึงพอใจต่อการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .๐๕
๒๒	ความพึงพอใจ ของประชาชน ต่อการ ให้บริการของ วัดนครสวรรค์ ตามหลักสัจ วัตถุ ๔	พระครู ปลัดวัน ชาติ วิชาโต (ยอด ดำเนิน)	๒๕๕๔	ปริมาณ	ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๕๒ มี อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๐๓ มีระดับการศึกษา ปวส./ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิด เป็นร้อยละ ๒๘.๐๓ ประชาชนมี ความพึงพอใจต่อการให้บริการตาม หลักสัจจวัตถุ ๔ของวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับ

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
					ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๕๒ มีอายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๐๓ มีระดับการศึกษา ปวส./ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๓ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่าประชาชนที่มีเพศ,อายุ,ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์โดยรวมไม่แตกต่างกัน
๒๓	การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหาร	พระยุพธ ภูมิธมมธโร (สังขาคี)	๒๕๕๔	ปริมาณ	การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ตามความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ ๔ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลการวิจัย
	บริหารส่วน ตำบลในอำเภอ นาแก จังหวัด นครพนม				ทุกด้านผลการเปรียบเทียบการ บริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบล ตามหลักสังกัดหมวด ๔ ตาม ความคิดเห็นของประชาชน : ศึกษา เฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วน ตำบล ใน อำเภอ นา แก จังหวัดนครพนมโดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่ มีสถานภาพ อายุ อาชีพต่างกัน มี ความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ.๐๕ ส่วนประชาชน ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ บริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบลในอำเภอนาแกจังหวัด นครพนม ไม่แตกต่างกัน

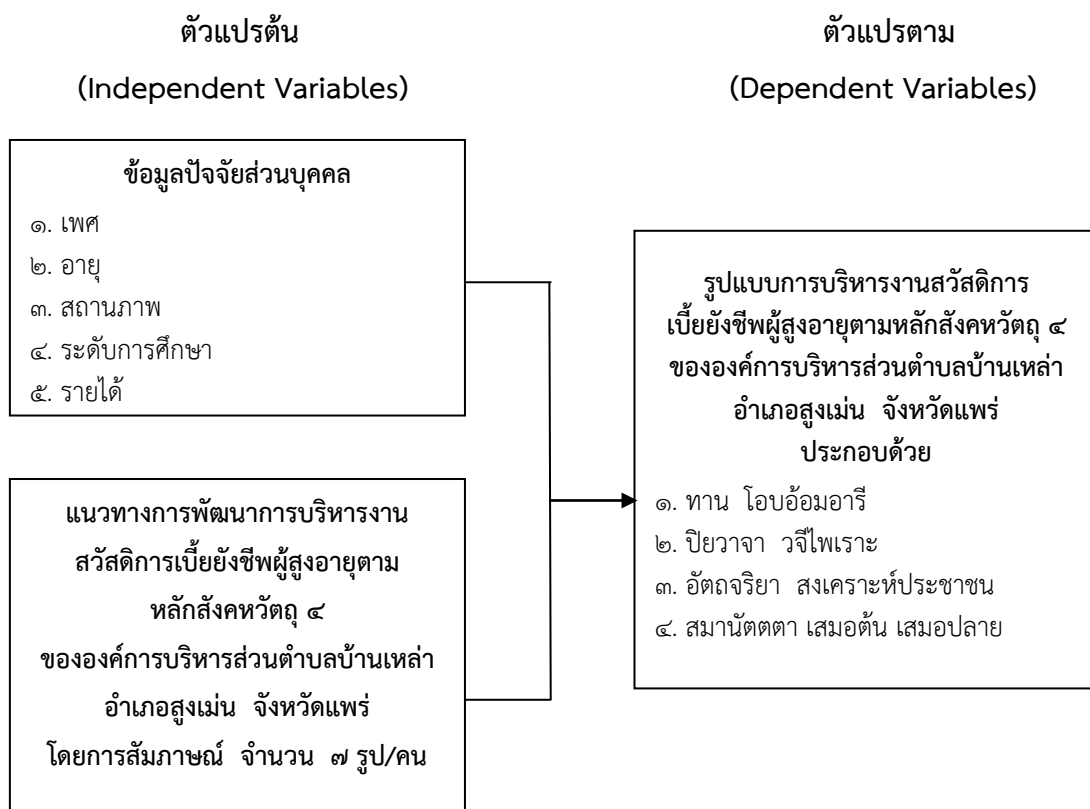
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง“รูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามหลักสังกัดหมวด ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่”ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย(Conceptual Framework) ทั้งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น(Independent Variables)และตัวแปรตาม(Dependent Variables)

๑. ตัวแปรต้น(Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและรายได้

๒. ตัวแปรตาม(Dependent Variables) ได้แก่ รูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามหลักสังกัดหมวด ๔ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ๑.ทาน ๒.ปิยวาจา ๓.อิตถจริยา ๔.สมานัตตดา

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ดังแผนภาพที่ ๑

แผนภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย